

ma
gasz
tald

MAGNIFICAT

az
én
lel
kem
az
Urat

MAGNIFICAT

/ MÁRIA ÉNEKE /

ÍRTA:
DR. LUTHER MÁRTON

FORDÍTOTTA:
TAKÁCS JÁNOS

BEVEZETÉS

Ennek a szent, magasztaló éneknek az alapos megértéséhez előre kell bocsátanunk, hogy itt a magasztos Szűz Mária a Szent Szellem megvilágosítása és tanítása nyomán, tapasztalatból beszél. Mert Istent és az Ő Igéjét csak az értheti meg, akinek a Szent Szellemtől közvetlenül megadatik. Senki sem lehet azonban a Szent Szellem birtokosa, csak tapasztalat, keresés és egyéni megtapasztalás útján. A megtapasztalás a Szent Szellem iskolája, amelyben tanít, ezen kívül csak üres szavakat és fecsegést tanulhatnak. Így van ez a Szent Szüznél is. Amikor önmagán tapasztalja meg, hogy Isten benne milyen nagy dolgot cselekedett, — holott ő egészen igénytelen, jelentéktelen, kicsiny, szegény és lenézett volt, — a Szent Szellem tanítja arra a mély ismeretre és bölcsességre, hogy a kicsinyt felmagasztalja, a nagyot pedig megalázza, a készet összetörje, az összetörtet pedig megalkossa.

Amint kezdetben a világot semmiből teremtette, (ezért hívjuk Őt Teremtőnek és Mindenhatónak) ugyan úgy változatlan munkamódszerével a világ végezetéig minden tettét úgy végzi, hogy a semmiből, a jelentéktelen, lenézett, holt nyomorultból valami drágát, tiszteletreméltót, boldogot és élő formát, viszont a drágát, tiszteletreméltót, boldogot, élő semmivé, jelentéktelenné, lenézteté, nyomorulttá és halandóvá teszi. Egyetlen teremtmény sem munkálkodhatik így, mert egyik sem tud a semmiből valamit csinálni. Ezért van az, hogy Isten szemei csak a mélységbe, nem pedig a magasságba tekintenek, amint Dániel mondja: "Te a cherubok felett ülsz és letekintesz a mélységbe (szakadékba). Zsolt. 138,6. "Noha felséges, (legfelső) az Ur, mégis meglátja az alázatost (az alacsonyan levőt), a kevélyt pedig távolról ismeri. Ugyancsak Zsolt. 113,5. "Kicsoda hasonló az Urhoz, a mi Istenünkhöz, aki magasságban lakozik és mégis letekint az alant levőkre mennyen és földön? (Luther ford.) Mivel Ő a leghatalmasabb, s felette már semmi sincs, nem tekinthet maga fölé, maga mellé sem tekinthet, mert senki sem hasonló Őhöz, miért is szükségképpen csak önmagába, vagy maga alá tekinthet és minél mélyebben van valaki, azt Ő annál jobban látja.

A világ azonban és az emberi szem az ellenkezőjét teszi, mindig önmaguk fölé néznek, mindenképpen magasra törnek, mint a Péld.30,13. mondja: "Van kevély szemü nemzetség, és akinek szemöldökei igen fel látnak." Nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy mennyire törekszik min-

denki önmagát meghaladó megtiszteltetésre, hatalomra, szaktekintélyre. Az ilyen emberekbe azután mindenki kapaszkodik, kiszolgálják őket, és hódolatukkal veszik körül, dörgölőznek hozzájuk, hogy nagyságukból valami hasznuk legyen úgy, hogy nem hiába ír a Szentírás olyan kevés kegyes királyról és fejedelemről. A mélybe viszont senki sem akar tekinteni, ahol annyi a szegénység, a szükség, nyomor, szégyen és félelem. Ettől mindenki elfordítja a tekintetét. Ahol ilyen emberek vannak, onnan mindenki fut, menekül, irtózik tőlük, egyszerűen magukra hagyják és eszük ágában sincs, hogy segítsenek rajtuk, vagy támogassák, hogy valamire vihessék ők is. Ott kell tehát maradniok lenézett, igénytelen, megvetett állapotban. Az emberek között nincsen olyan "teremtő" aki a semmiből akarna valamit csinálni, amint Pál Róma 12, 16-ban tanítja és mondja: "Ne kevélykedjete, hanem az alázatosokhoz szabjátok magatokat."

Ezért egyedül Istené az a látás, amely a mélységes nyomort és siralmat meglátja, és közel van a mélységben levőkhöz, amint Péter mondja I.Pét.5,5.: "A kevélyeknek ellene áll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad." Ebből az alapfelismerésből ered az Isten iránti szeretet és dicséret. Hiszen az Istent csak az magasztalhatja, aki már előbb szerette is Őt. Istent viszont csak azt tudja szeretni, aki igazán bensőségesen és a lehető legjobban ismerte Őt. Isten azonban semmiből sem ismerhető meg annyira, mint irántunk megnyilatkozott, velünk megéreztetett és megtapasztalt cselekedeteiből. Amikor az ember megtapasztalja, hogy Isten a mélységbe tekint és csak a szegények, lenézettek, nyomorultak, jajjal teli elhagyottak és senkik megsegítője, az Isten meleg szeretetének ilyen meglátásán túlradó örömmel telik meg a szív, szinte repes és ujjong abban a jó érzésben, hogy ilyen Istene van. Itt van aztán a Szent Szellem: mert azt a felismerést és túlradó örömet a megtapasztalás által Ő tanította meg egyetlen szempillantás alatt.

Isten azért adta mindnyájunkra a halált és rakta legkedvesebb gyermekeire és keresztyéneire a Krisztus keresztjét mérhetetlen sok szenvedéssel és fájdalommal, sőt néha még bünbe esni is engedi csak azért, hogy alkalom legyen a mélységbe való tekintésre, minél több segítségre és munkálkodásra, hogy igaz teremtnének bizonyuljon és ezzel szeretetre és magasztalásra méltónak ismerhessük meg. A felületes világ — sajnos — ennek állandóan ellene áll. Isten látását, munkáját, segítségét, ismeretét, szeretetét, dicséretét és tiszteletét szüntelenül akadályozza és ezzel a világ önmagát fosztja meg az örömtől, boldogságtól és üdvösségtől. Így vetette az Ő

egyetlen, legkedvesebb Fiát, Krisztust, minden nyomoruság mélységébe, hogy rajta mutassa meg szemléletesen, hogy hová irányul az Ő tekintete, munkája, segítsége, módszere, tanácsa és akarata: mivel Krisztus ezt különösképpen megtapasztalta, ezért teljes mindörökké Isten ismeretével, szeretetével, és megtapasztalásával.

Amint Zsolt.21,7. mondja: "Megvidámitottad Őt szived örömével" ami azt jelenti, hogy Ő Téged meglátott és megismert.

Erről mondja a Zsolt.45,18. hogy a mennybéli szentek sem tesznek majd mást, mint magasztalják Istent, aki őket a mélységben meglátta és ezzel magát szeretetre és magasztalásra méltónak ismertette meg.

Igy tesz itt Krisztus kedves anyja is: megtapasztalása példájával és magasztaló énekével arra tanít meg, hogyan kell megismernünk, szeretnünk és magasztalnunk Istent. Abból, hogy Ő vidám, ujjongó szellemmel magasztalja Istent, aki rá, az alacsony sorban lévő senkire rátekintett, azt következtethetjük, hogy szegény, lenézett, egyszerű szülei lehettek. A gyengébbek kedvéért tegyük ezt egészen szemléletesen: kétségtelen, hogy a Jeruzsálemi főpapoknak és főtanácsosoknak gazdag, csinos, fiatal, tanult és az egész országban tiszteletben álló leányai lehettek (akárcsak most a királyok, fejedelmek és gazdagok leányai): ugyanis lehettek ilyenek egyéb városokban is. Názáretben is, az ő szülővárosában. Ő azonban nem valami főbb vezető ember lánya volt, hanem egyszerű, szegény polgáré, akinek bizony se tekintélye, se rangja nem volt. A szomszédok és azok leányai között ő igen egyszerű leányka volt, aki a házimunkát és a jószágokat látta el, kétségtelenül semmivel se több, mint egy mai szegény cseléd-lány, aki azt végzi el a háznál amit parancsolnak neki.

Mert így prófétált Ézs.11,1. "És származik egy vesszőszál Isai törzsből, s gyökereiből egy virágszál nevelkedik, akin az Urnak Szent Szeleme megnyugszik." A "törzsök" és a "gyökér" Isai vagy Dávid nemzetsége, közelebből Szűz Mária a "vesszőszál" és Krisztus a "virágszál".

Amennyiben lehetetlen, sőt hihetetlen, hogy száraz, korhadt törzsből és gyökérből szép vesszőszál és virág fakadjon, éppen úgy nem volt remélhető, hogy Szűz Mária ilyen gyermek anyjává legyen. Ugy vélem, hogy nem csak azért nevezi őt "törzsök"-nek és "gyökér"-nek, mert természetfölötti módon, szeplőtlen szüzességében lesz anyjává — aminthogy egészen természetfeletti jelenség, ha holt tönkből hajtás fakad, — hanem azért is, mert Dávid királyi törzse és nemzetsége, amely egykor — Dávid és Salamon korában — nagy tekintéllyel, hatalommal, gazdagsággal és si-

kerrel virágzott, e világ szemében is nagy tekintélyű volt: a végén azonban, amikor a Krisztus eljövendő volt, a főpapok magukhoz ragadták ezt a tekintélyt, s egyedül uralkodtak, ugyanakkor Dávid királyi nemzetsége leszegényedett, lenézett volt, mint holt törzsök, úgy hogy nem volt már semmi remény, vagy kilátás arra, hogy belőle nagytekintélyű király származzék. S éppen akkor, amikor tekintélye a legmélyebbre száll alá, akkor jön el és születik meg a Krisztus, a lenézett törzsből, igénytelen, szegény leánykától; abból a személyből fakad a vessző és virágszál, akit Annás vagy Kajafás ur leánya még arra sem méltatott volna, hogy legkisebb cselédje lehessen. Így irányul Isten munkája és tekintete a mélység felé, az emberek munkája és tekintete pedig a magasba.

Mária magasztaló énekének ime ez az indító oka: ennek mondanivalóját hallgassuk meg most.

"Magasztalja az én lelkem az Urat!"

Lángoló hévvel, túlradó örömmel szól, miközben egész bensője és élete szinte felmagasztosul. Ezért nem mondja: "magasztalom Istent", hanem: "a z é n l e l k e m", mintha csak azt mondaná: életem és az egész valóm Isten iránti szeretet, dicséret és öröm árában uszik, úgy, hogy akaratomtól függetlenül jobban elragadtatom Isten magasztalásában, mint amennyire a magam erejéből felemelkedni képes lennék: ugyanaz történik mindazokkal, akiket áthat Isten jóságos kegye lélekben (szellemben) azok is többet éreznek, mint amennyit szóval kifejezni képesek, mert emberi erőfeszítéssel nem lehet Istent örömmel magasztalni. Sokkal több benne a boldog passzivitás és teljesen Isten műve, amit szóval megmagyarázni nem lehet, sőt csak megtapasztalás által ismerhető meg, amint mondja Dávid Zsolt. 34,9-ben: "Érezzétek (ízleljétek meg) lássátok meg, hogy jó az Ur! Boldog az az ember, aki Őbenne bíz.".

Előbb áll a "megézés", "megízlelés", azután a látás, mert csak személyes megtapasztalás, megézés útján ismerhetjük meg ezt; erre a tapasztalásra azonban csak az juthat el, aki a mélységben és szükségben teljes szívvel tud bízni az Istenben.

Ezért folytatja tüstént azzal: "boldog az az ember, aki Őbenne bíz", mert az ilyen ember önmagán fogja megtapasztalni Isten munkáját, így jut el Isten jóságának megézésén keresztül a teljes ismeretre és megértésre.

Mérlegeljünk csak minden szót. Az első: a z é n l e l k e m. Az írás szerint az ember három részből áll, amint Pál. I.Thess.5,23-ban mondja: a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől: tehát a ti egész szellemetek, mind lelketek, mind testetek, feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére. Ezt a három részt külön-külön is, de az egész embert is más módon két részre osztjuk: szellemre és testre. Ez a felosztás nem természet szerint, hanem tulajdonságok szerint történik. Azt jelenti ez, hogy természet szerint három rész van: szellem, lélek, test és ezek lehetnek mindenestül jók, vagy gonoszok, vagyis lehetnek szellemiek és testiek. Erről azonban most nem szólnunk.

Az első rész a szellem az ember legmagasabbrendű, legmélyebb és legmagasabb része, amellyel a megfoghatatlan, a láthatatlan, örök dolgokat képes felfogni. Röviden szólva ez az a ház, melyben a hit és Isten Igéje lakozik; erről mondja Dávid Zsolt.51,12-ben: "Tiszta szívet teremts ben-

nem ó Isten", azaz tiszta, erős hitet, a hitetlenekről viszont azt mondja Zsolt. 78,37-ben: "szívük nem volt tökéletes Isten iránt és szellemük nem volt Istenbe vetett hitben."

A második a l é l e k, természete szerint ugyanaz a szellem, csak más működésben, vagyis abban, hogy megeleveníti a testet, rajta keresztül működik és az Írás gyakran "életnek" nevezi. A szellem ugyanis élhet test nélkül is, de a test szellem nélkül nem. Láthatjuk, hogy alváskor is szakadatlanul él és működik. Nem az a rendeltetése, hogy megfoghatatlan dolgokat felfogjon, hanem amit az értelem megismerni és felmérni képes. Ebben a házban az értelem a világosság, de ha a szellem a hittel, mint magasabbrendű világossággal megvilágítva nem irányítja az értelem világosságát, úgy az feltétlenül tévelyeg. Az értelem kevés ahhoz, hogy isteni dolgokkal bánjon.

Az Írás a kettőnek nagy dolgokat tulajdonít, mégpedig bölcsességet (sapientia) és ismeretet (scientia); a bölcsességet a szellemnek, az ismeretet a léleknek, azután még olyanokat is, mint gyűlölet, szeretet, boldogság, iszonyat és ehhez hasonlók.

A harmadik a t e s t, tagjaival együtt amely csak eszköz és szerv mindannak a végrehajtására, amit a lélek megismer és a szellem hisz. Hadd vegyünk egy példát a Szentírásból: Mózes a szövetség sátorát három különböző részből állította fel. Az első volt a Szentek Szentje, ebben lakozott Isten és semmiféle fényforrás nem volt benne. A második a szentély, a hétkaru gyertyatartóval és a hét mécsessel. A harmadik az átrium, a pitvar, amely a szabad ég alatt napfénnel bevilágítottan állott. Ez a keresztyén ember képe: szelleme a szentek szentje, Isten lakhelye, sötét hitben világosság nélkül, mert azt hiszi, amit nem lát, meg sem érez, fel sem fog. Lelke a szentély, a hét égővel, vagyis mindenféle értelmi megítélőképesség, a testi és látható dolgok ismerete és tudása. Teste a pitvar, amely mindenki előtt nyilvánvaló, úgyhogy bárki láthatja, hogy mit cselekszik és miként él.

Igy kéri Pál Istent, a békesség Istenét, hogy szenteljen meg minket teljesen, nemcsak egy részünkben, hanem mindentől, hogy szellem, lélek és test és mindenünk szent legyen. Ennek az imádságnak az indítóokáról sok mondanivalónk lenne, de most csak röviden ennyit: ha a szellem már nem szent, akkor már nem szent többé semmi. A szellem szentsége, amely tiszta, igaz hiten alapszik, rejti magában a legtöbb harcot és legnagyobb veszedelmet, mivel — amint már mondtuk — nem foglalkozik megfogható dolgokkal.

Jönnek tév-tanítók és rászedik a szellemet; egyik a cselekedeteket, másik a módszert állítja elé a kegyesség feltételeként. Ha azután a szellem nem bölcs és nem óvják meg, úgy lépre megy és a külsőséges cselekedetek és módszer területére lép rá és a kegyesség útját itt keresi. Így csakhamar elvész a hit, Isten szemében halottá lesz a szellem.

Igy keletkeznek különféle szekták és rendek, úgy hogy az egyik khart-hausi, a másik koldulóvá lesz, az egyik böjtöléssel, a másik imádkozással, az egyik ilyen, a másik olyan cselekedettel akar üdvözülni, pedig ezek mindegyike magaválasztotta cselekedet és rend, amit Isten sohasem rendelt, emberi kitalálások, amelyekkel szemben már ügyet sem vetnek a hitre, örökké a cselekedetekre való építést tanítják, ebben azután addig jutnak, hogy fölötte összevesznek, mindegyik a legkülönb akar lenni, lenézi a másikat, mint most a mi observáns szerzeteseink, felfuvalkodnak és nagymellűsködnek. Az ilyen cselekedetszentekkel és látszatkegyes-tanítókkal szemben könyörög Pál, amikor azt kéri, hogy Isten a békesség és az egység Istene legyen, amilyen Istene a marakodó, békétlen "szenteknek" nincsen, s Őt megtartani sem képesek, legfeljebb akkor, ha félreteszik a maguk elgondolását, s szellemben és hitben találkoznak és felismerik, hogy a cselekedetek csak válaszfalakat bűnt, és békétlenséget eredményeznek s egyedül a hit igazít meg, hoz létre egységet és békességet, amint a Zsolt.58,7 írja: "Isten munkája az, hogy egységben lakozzunk a házban", és Zsolt. 133,1.: "Imé mily jó és gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak!"

Béke csak úgy jöhet létre, ha azt tanítják, hogy sem a cselekedetek, sem pedig semmilyen külsőség, módszer, hanem kizárólag a hit, az Isten által megígért, láthatatlan kegyelmébe vetett bizodalom tesz kegyessé, igazzá és boldoggá; erről egyébként bőven írtam a "Jó cselekedetekről" c. könyvemben. Ahol nincs meg ez a hit, ott ezt szükségképpen sok cselekedet pótolja, amiből aztán békétlenség, meg nem értés és Istennélküliség ered. Ezért nem elégszik meg itt Pál azzal a kifejezéssel, hogy a ti szellemetek, lelketek stb. hanem: **"a ti egész szellemetek..."** mert minden ezen fordul meg. A görög nyelv találó kifejezést használ: to holkeron pneuma hümon, azaz a ti szellemetek, amely az egész örökség birtokosa; mintha csak azt akarná mondani: Ne vezessétek magatokat félre semmiféle cselekedet-tannal, mert a hívő szellem mindenre elegendő. Minden a szellem hitén fordul meg és azt kérem, hogy az Isten őrizze meg az egész örökséget birtokló szellemeteket hamis lelkiismeretű tévtanítóktól, akik csele-

kedetekkel akarnak Isten iránt bizodalmat kelteni; és azt nem egyedül Isten kegyelmére alapozzák.

Ha megőrizzük az egész örökséget bíró szellemet, akkor maradhat a lélek és test is tévelygéstől és gonosz cselekedetektől mentes... Ha viszont a szellem hit nélküli, akkor a lélek és az egész élet is feltétlenül helytelen vágányra fut, még akkor is, ha buzgó áhitattól áthatottan, jószándék és látszólag helyes elgondolás vezetné is.

A lélek tévelygése és hamis elgondolása következtében a test cselekedetei gonoszok és elvetendőek lesznek, még ha halálra böjtöli is magát az ember, vagy minden szentnek a cselekedeteit vinné is végbe. Ezért van szükség arra, hogy Isten őrizze meg elsősorban a szellemünket, azután a lelkünket és testünket, hogy hiábavalóvá ne legyen cselekvésünk és életünk; így kell nekünk a valóságosan szentekké lennünk, nemcsak a nyilvánvaló bűnöktől, de még sokkal inkább a csillogó jócselekedetektől mentesekként.

Egyelőre elég legyen ennyi, a két szó: "lélek és szellem" értelméről, ezt is csak azért, mert az Írás igen gyakran használja őket.

Ezután következik az a szó: magnificat, ami annyit jelent: nagyga teni, magasztalni és sokra tartani azt, aki nagy dolgokat tud, képes és akar cselekedni, amint ezt ebben a dicsérő énekben látni fogjuk. Mint ahogyan egy könyvnek már a címe elárulja, hogy benne miről lesz szó. Mária magasztaló énekének első szava: magnificat, rámutat arra, hogy miről is fog szólni dicsőítő éneke: Isten nagyságos tetteiről és munkájáról, amellyel hitünket erősíti, a gyengéket vigasztalja s a föld kevélyeit megrettetgeti. A magasztaló ének hármias célját és hasznát fel kell ismernünk, hiszen azt nemcsak önmagának zengte, hanem mindnyájunknak, hogy mi is vele együtt énekeljük. Lehetetlen azonban, hogy valaki megrettenjen, vagy vigasztalást ne találjon Isten ilyen nagy tettei láttán, ha nem hiszi, hogy Isten képes és tud nagy dolgokat cselekedni, — hinnie kell Isten szeretetében is, — hogy mindezt meg is **akarja** cselekedni.

Sőt azt sem elég hinned, hogy Isten másokkal tesz ilyen nagy dolgokat, téged azonban Isten cselekvésében mellőz; így tesznek azok, akik a hatalom birtokában nem félik Istent, és azok, akik szorult helyzetükben kishitűen elcsüggednek.

Az ilyen hit semmit sem ér, holt, mesebeli bolond ötlet, ingadozás és kételkedés nélkül kell meglátnod Isten irántad való jóakarát és hinned erősen, hogy Ő veled is akar és fog is nagy dolgokat cselekedni. Az ilyen hit él és tevékenykedik, áthatja és egész mássá teszi az embert; ez

meggyőző arról, hogy kevélységedben félned kell, alacsony sorsodban pedig megvigasztalódhatsz.

Minél kevélyebb vagy, annál inkább kell félned, minél mélyebben megalázott vagy, annál jobban vigasztalhatod magad. Ezt hamis hit nem viheti véghez. Mit csinálsz majd a halál nyomorúságában? És nem elég azt hinni, hogy Isten képes lenne és tudna segíteni; hinned kell, hogy Ő a k a r i s segíteni rajtad; hiszen itt kimondhatatlan nagy dolognak kell végbemennie, annak ugyanis, hogy te az örök haláltól megváltva Isten örököseként üdvözlj. Krisztus szavai szerint (Márk 9,23.) ez a hit mindenre képes, egymagában megáll, megtapasztalja Isten cselekedeteit és szeretetét, felemelkedik Isten dicsőítésére és magasztalására, úgy, hogy az ember igen nagyinak tartja és mondja Istent.

Istent azonban nem mi tesszük nagyvá, hiszen Ő természete szerint változhatatlan, hanem a mi ismeretünkben és tapasztalatunkban lesz nagyvá, vagyis mi tartjuk Őt nagyra és nagyinak; elsősorban jósága és kegyelme alapján. Ezért mondja a Szent Anya, hogy "az én hangom" vagy "szám, kezem, gondolataim, értelmem, vagy akaratom" magasztalja az Urat. Mert bizony sokan vannak, akik Istent nagyhangon dicsérik, akik nagyszerű szavakkal prédikálnak R ó l a, rengeteget beszélnek, vitatkoznak és írnak róla, sokan gondolkoznak felőle, törik a fejüket és értelmükkel akarják Őt elérni. Mások meg hamis áhítattal és erőlködéssel magasztalják Őt. Ezért így szól "az én lelkem magasztalja", azaz az "egész életem", minden cselekedetem, érzésem és erőm nagyra tartja Őt. Szinte belemerül Istenbe s az Ő kegyelmes, jóságos akaratába felmagasztaltnak érzi magát, amint a következő vers mutatja.

A magunk körében is azt tapasztaljuk: ha valaki különös jót tesz velünk, egész életünk felé hajol és azt mondjuk: "de nagyra tartom őt" vagyis: "lelkem magasztalja őt". Mennyivel inkább indul meg a lelkünk (szellemünk) Isten jósága megtapasztalásán, ami pedig minden művében hatalmasan nyilvánkozik meg, minden szó, gondolat kevés ennek kibeszélésére; az egész életünk és szellemünk átforrósodik és szeretnénk mindenkinek elmondani és elzengeni, ami bennünk él.

Itt kétféle hamis szellem lép fel, amely a Magnificatot nem éneкли helyesen: az első csoportbeliek azok az emberek, akik csak akkor tudják magasztalni Istent, ha előbb valami jót tesz velük; ahogy Dávid mondja (Zsolt.49, 19.): "Dicsérnek téged, ha jót teszel velük." Ezek igen nagy Istendicsérőknek látszanak. Mivel azonban ezek elnyomatást, megaláztatást sohasem akarnak elszenvedni, nem is juthatnak az Isten igaz jótéte-

ményeinek megtapasztalására, ezért aztán képtelenek is Istent igazán szeretni és dicsérni. Ennek megfelelően a világ ma is tele van istentisztelettel, éneklő, prédikáló, orgonáló, harsogó Istendicsérettel, sőt a Magnificatot is gyönyörűen éneklük, e mellett azonban nagyon sajnálatos az, hogy ezzel a magasztos énekkel oly erőtlenséggel és méltatlanul bánunk, bizony mi csak akkor énekeljük, ha jól megy sorunk, ha azonban balsors ér, azonnal felhagyunk vele, nem törődünk többé Istennel, azt hisszük hogy Isten már nem is tud és nem is akar velünk semmit sem, ezzel aztán erőtlenséggel ajkunkon a Magnificat is.

A második csoport még veszedelmesebb, ezek másik irányban tévednek el: Isten adományaital dicsekszenek, anélkül azonban, hogy azokat kizárólag Isten jóságának tulajdonítanák.

Töbket követelnek ezekből és elvárják, hogy az emberek miattuk tiszteljék és becsüljék őket. Istennek nekik adott jótevékenységeire néznek, görcsösen ragaszkodnak hozzá, s úgy bánnak vele mint jogos tulajdonukkal, sőt azokkal szemben akiknek ez nem jutott osztályrészül, magukat különbnek tartják. Bizony minden hájjal megkent társaság ez: a beképzelt és öntetszelgő szív tudja csak Isten adományait természetesnek venni.

Ezért fontos, hogy az utolsó szót is kihangsúlyozzuk: (Istent!)

Mert Mária nem azt mondja, hogy "magasztalja az én lelkem önmagát", vagy "nagyra tartom magam", hiszen önmagát semmire sem tartotta. Egyedül Istent magasztalta, mindent Istenre vezet vissza, akitől mindez kapta. Bár Isten csodálatos nagy munkáját megtapasztalta önmagán, mégis meg tudta tartani érzületét, s a föld legigénytelenebb emberénél sem tartotta magát különbnek; ha nem így cselekedett volna, Luciferrel együtt a pokol mélységébe zuhant volna. Olyan gondolkozása volt, hogy akkor is boldog tudott lenni, ha Isten történetesen más nőnek juttatta volna ezt a nagy jótevékenységet, annak is éppen olyan tiszta szívvel kívánta volna ezt, mint önmagának és amíg magát ilyen nagy megtiszteltetésre méltatlannak tartotta, addig mindenki mást arra méltónak gondolt, sőt akkor is megelégedett lett volna, ha Isten e nagy jótevékenységet tőle elvette volna s szeme láttára másnak adja. Önmagának nem tulajdonított semmit sem, s Isten javait az Ő szabad, független tulajdonaként tekintette, nem akart több lenni, mint ennek a vendégnek boldog szállása és készséges vendéglátója. Ezért is tarthatta meg ez örökre.

Imé, így kell Istent magasztalni, Őt nagyra tartani, és önmagunknak semmit sem igényelni! Ebből látható: milyen nagy volt a bukás és bűnbefolyás lehetősége számára, úgy hogy a gőgtől és elbizakodottságtól való

mentessége sem kisebb csoda annál, minthogy ilyen nagy adományban részesült. Képzeld el, milyen csodálatos szív az ilyen! Isten anyjának érzi magát, minden e teremtmény fölé emelten, mégis megmarad higgadtan szürke egyszerűségében, úgy hogy a legigénytelenebb cselédleányt sem tekintette önmagánál kisebbnek. Ó mi szerencsétlen emberek! Ha csak egy kicsivel is több vagyunk, hatalmunk, tekintélyünk, vagy másnál csak egy kicsit is csinosabbak vagyunk, már nem tűrünk meg kisebbet mellettünk, az igényekben nem ismerünk határt. Vajjon mit tennénk, ha igazán nagy és magasabbrendű javakkal rendelkeznenek!? Azért hagy meg minket Isten szegénységben és nyomorban, mert szeretetteljes javait megszeplősitjük, az önértékelésben nem tudunk állandóan egy szinten maradni, hanem a javak elnyerésével, vagy elvesztésével együtt nő, vagy csökken bennünk a gőg. Mária szíve azonban mindenkor szilárd és változatlan, engedi, hogy Isten az Ő akarata szerint munkálkodjon benne, s ebből a maga számára csupán vigaszt, örömet és Istenbe vetett bizodalmat merít. Így kellene nekünk is cselekednünk: ez az igazi Magnificat-éneklés lenne.

"És örvendez az én szellemem az Istenben
az én megtartómban."

Mondottuk már, hogy mi a szellem: az ugyanis, aki a megfoghatatlan dolgokat hit által felfogja.

Ezért nevezi Istent is üdvözítőjének, vagy üdvösségének, holott nem látta és nem érezte Őt annak, mégis (hanem) megrendíthetetlen (szilárd) bizalommal hitte, hogy Ő az üdvözítője és üdvössége, s ezt a hitet Istennek rajta véghezvitt munkája nyomán nyerte. Tudatosan tartja meg a sorrendet, amikor (hogy) előbb nevezi Istent Urának, mint üdvözítőjének, mielőtt még cselekedeteit elsorolná. Ezzel arra tanít, hogy hogyan kell Istent mindentől függetlenül igazán szeretnünk, és magasztalnunk és a viláért sem keresnünk rajta a magunk hasznát. Istent az szereti és magasztalja igazán és mindentől függetlenül, aki kizárólag (csak) azért dicsőíti, mert Ő jó, csak az Ő jóságát tartja szem előtt s csak abban leli örömét, és kedvét; a szeretetnek a tiszta, magasabbrendű, magasztos módja ez, ami méltó a Szűz fenkölt magasztalásának tiszta szelleméhez.

Az élvező keresztyének, akik Istent tisztátalanul és visszásan szeretik, benne a maguk hasznát keresik, nem pusztá jóságát szeretik és magasztalják, hanem csak magukra nézve azt mérlegelik, mennyiben jó Isten velük szemben, vagyis jóságát és jótéteményét mennyire mutatja meg Isten érzékelhetően, s amíg tapasztalatuk van, addig nagyra tartják, vidáman énekelnek és dicsérik Őt. Mihelyt azonban elrejtőzik Isten, s jósága fényét megvonja, úgy hogy elhagyottakká (mezítelenné) nyomorultakká lesznek, szeretetük és dicséretük nyomban végetér és többé már nem képesek az Istenben elrejtett, érzékeikkel fel nem fogható jóságát szeretni és magasztalni, s ezzel maguk is bizonyítják, hogy szellemük nem örvendezett Istenben az Üdvözítőben, a pusztá jóság iránti szeretetnek és dicséretnek egy szikrája sem volt meg bennük, hanem nagyobb örömeiket lelték üdvösségükben, mint az Üdvözítőben, az adományban inkább, mint az adományozóban, a teremtményben inkább mint az Istenben. Vagy nem tudunk ugyanazok maradni a bővölködésben és szűkölködésben, a gazdagságban és a szegénységben, mint Pál mondja: "Megtanultam bővölködni és szűkölködni egyaránt."

Róluk mondja Zsolt. 49, 19.: "Addig dicsérnek Téged, amíg jót teszel velük," mintha csak azt mondaná: csak magukkal gondolnak ezek és nem veled, ha a vagyont, a jólétet megkapták tőled, rád se hederítenek többé, amint Krisztus is mondta az Őt keresőknek (Ján.6,26.): "Bizony, bizony

mondom néktek, nem azért kerestek engem mert jeleket láttatok". Az ilyen tisztátalan, hamis szellemek beszennyezik Isten minden adományát, és megakadályozzák Őt abban, hogy nekik sokat nyújtson és bennük üdvösségre munkálkodhassék. Lássunk erre vonatkozóan egy kitünő példát.

Egy kegyes asszony egyszer látomást látott; három hajadon ült az oltárnál s egy bájos fiucska mise közben az oltártól az első hajadonhoz lépett, kedveskedett neki, megölelte és szívélyesen rámosolygott. Azután a másodikhoz ment oda, vele azonban már nem kedveskedett annyira, meg sem ölelte, de fátylát felemelve barátságosan rámosolygott. A harmadikkal szemben azonban a kedvességnek nyomát sem mutatta, arculütötte, megcibálta, és eltaszította, egészen durván bánt vele, azután gyorsan visszalépett az oltárhoz és eltűnt.

Az asszonynak így magyarázták a látomást: az első hajadon a tisztátalan, haszonleső szellemeket jelenti, akiknek Isten kénytelen sok jót tenni, inkább az akaratukat teljesíteni, mint azok az övét, akik sohasem akarnak nélkülözni, sőt mindenkor vigaszt és örömet akarnak lelteni Istenben anélkül, hogy valaha is megelégednének az Ő jóságával.

A második hajadon azokat a szellemeket jelenti, akik elkezdtek Istennek szolgálni, tudnak is némileg nélkülözni, de a haszonleséstől és önzéstől nem teljesen mentesek. Közben-közben barátságosan kell rájuk tekinteni és jóságát velük megéreztetni, hogy ennek alapján megtanulják az Ő pusztta jóságát szeretni és magasztalni. De a harmadiknak, szegény hamipipőkének a nélkülözésen és bajokon kívül egyebe nincs, nem keresi a maga hasznát, megelégszik azzal, hogy Isten jó, még ha azt sohasem is tapasztalná meg (ami pedig teljesen kizárt dolog.) Egy és ugyanaz marad minden körülmények között, szereti és magasztalja Isten jóságát, akár tapasztalja azt, akár nem; nem a javakba kapaszkodik bele, ha azok adva vannak, de azok hiányában sem csügged el. Ez az igazi mennyas!szony, aki azt mondja Krisztusnak: nem ez kell nekem ami a Tied, Te magad kellesz nekem, jó sorsomban sem vagy kedvesebb, balsorsomban sem szeretlek kevésbé.

Az ilyen szellemek betöltik az Írást: le ne térjetelek a helyes, igaz utról se jobbra, se balra (Ézs.30.21.) ami azt jelenti, hogy Istent változatlanul és igazán szeressék, dicsérjék, nem a maguk hasznát és előnyét keresve. Ilyen lelkülete volt Dávidnak, amikor fia Absolon kiűzte őt Jeruzsálemből és úgy állt a helyzet, hogy kitaszítottan, örökre elveszti királyságát és Isten kegyeit is, így szólt: menjetelek el immár, ha én az Ur előtt kedves le-

szek, engem ismét hazához, ha pedig azt mondja: nem gyönyörködöm benned, akkor is imhol vagyok... (II. Sám.15, 25-26.) Micsoda fenkölt szellem, aki a legnagyobb nyomorúságban sem szünt meg Istent szeretni, magasztalni és követni Őt.

Máriának, Isten anyjának is ilyen volt a szelleme. Amikor a szerfelett nagy jótéteményben szinte elmerülve mégsem azon csüng, nem keresi abban a maga hasznát, hanem tisztán megőrzi szellemét Isten pusztája jósága iránti szeretetben és magasztalásban; készséggel és szívesen fogadja el azt is, ha Isten mindentől meg akarná fosztani őt, szegénységben, bizonytalanságban, szükségben lévő szellemnek hagyná is meg.

De sokkalta veszélyesebb, ha az embernek gazdagságban, nagy megtiszteltetésben és hatalomban kell magán uralkodnia, mint szegénységben, szegénységben és erőtlenségben, mivel a gazdagság, megtiszteltetés és hatalom igen nagy kísértéssel és gonoszságra csábítással jár. Annál dicséretre méltóbb Máriának csodálatos tiszta szelleme: ilyen mindenek fölé emelő megtiszteltetésben sem esik kísértésbe. Ugy tesz, mintha észre sem venné azt, megmarad a helyes egyenes uton. Csak az Isten jóságába kapaszkodik bele, amelyet nem lát, nem érzékel, mit sem törődve a megtapasztalt javakkal, nem keresi azokban örömét, hasznát úgy, hogy igaz szívből énekl: "örvendez az én szellemem az én Üdvözítőmben." Ez azonban olyan szellem, aki csak a hitben örvend és ujjong, nem az Istentől nyert javaknak, amit megtapasztalt, hanem egyedül Istennek, üdvösségének, akit nem érzékelhet, csak hitben ismert meg.

Ezek az igaz, alázatos megüresített, éhes, istenfélő szellemek, akikről később szólunk még.

Ebből láthatjuk és ítéltethetjük meg, mennyire tele van a világ ma is hamis igehirdetőkkel, és álszentekkel. Akik rengeteget prédikálnak a szerencsétlen népnek jócselekedetekről.

Vannak ugyan köztük néhányan, akik arról is prédikálnak, hogyan kell jócselekedeteket végezni, — bár ezek is legtöbbször emberi tan, emberileg kieszelt és megfogalmazott cselekedet prédikálás, — mégis sajnos a legkülönbek is annyira messze járnak a helyes, igaz uttól, a népet is mindig jobb felé terelik, amikor azt tanítják, hogy a jócselekedeteket és a helyes életet ne Isten pusztája jóságáért végezzék, hanem a maguk hasznára elsősorban. Mert ha nem lenne menny és pokol s így Isten jóságából nem remélhet előnyöket, bizony Isten jóságával, szeretetével és dicséretével mit sem törődnének. Ezek csak haszonlesők, béresek és fizetett szolgák, nem pedig gyermekek, jövevények és nem örökösök, ezek magukat bál-

ványozzák, s elvárják hogy Isten szeresse és dicsérje meg őket, és hogy Isten tegye azt velük, amivel ők tartoznak Istennek, nincs ezekben egy csiptnyi szellem sem, nem is Isten az üdvözítőjük, hanem a javai s elvárják, hogy Isten őket ezekkel valósággal cselédként kiszolgálja. Ezek izráel fiai, akik nem elégedtek meg a pusztában a mennyei kenyérrel, hanem hagyomás és fokhagymás hust kívántak. (IV. Móz. 11, 4.)

Ma sajnos az egész világ minden temploma és kolostora ilyenekkel van tele, akik mindnyájan ebben a visszás helytelen, hamis szellemben járnak és forgolódnak, a jócselekedeteket olyan nagyra tartják, hogy velük a mennyet gondolják kiérdemelni, holott mindenekelőtt Isten pusztaságát kellene megismertetniök és hirdetniök. Pedig tudniok kellene, hogy amint Isten ingyen jóságból üdvözít, a cselekedetek érdemei nélkül is tudni fogja a magáét és az keresésünk nélkül sem marad el. Mert amilyen lehetetlen ez, hogy a tiszta igaz szívből, haszonlesés nélkül és jutalomra várás nélkül végzett jócselekedetek jutalma elmaradjon, éppen olyan bizonyos az is, hogy Isten a haszonleső, tisztátalan szellemet utálja, és soha meg nem jutalmazza.

Éppen úgy van ez, mint a gyermek, aki mint örökös teljesen ingyen és készséggel szolgál atyjának csupán az atya kedvéért, vagy mint az a gyermek, aki atyjának csak az örökség és vagyon kedvéért szolgál, nagyon haszontalan gyermek és megérdemelné, hogy atya kitagadjja őt.

"Mert Ő reá tekintett az Ő szolgálóleányának
alacsony soru állapotára, mert imé mostantól
fogva boldognak mondanak minden nemzedékek."

A humilitás szót egyesek egyszerűen alázatossággal fordítják, mintha Mária alázatosságot öltött volna magára és most dicsekednék vele. Ezen az alapon nevezik magukat egyes prelátusok humilisnek, (alázatosnak) ami pedig a valóságtól igen messze esik. Hiszen Isten előtt senki sem dicsekedhetik valami jóval, vétkezés és káromlás nélkül. Mi semmi mással nem dicsekedhetünk, mint az Ő jóságával és kegyelmével, amit rajtunk méltatlanokon mutatott meg: ne a mi szeretetünk és dicséretünk legyen magatartásunk alapja, hanem egyedül Isten jósága és kegyelme. Amint Salamon a Példabeszédben tanítja, (25,6.): "Ne cselekedjél a király előtt, és a nagy helyére ne állj (azaz ne akarj valaki lenni) mert jobb ha azt mondják neked jer ide fel, mint levettetned a tisztességes előtt." (fejedelem).

Hogyan tulajdoníthatnánk annak a tiszta és igaz szűznek ekkora elbizakodottságot és gőgöt, hogy ő a legfőbb erénnyel, az alázatossággal dicsekedett volna Isten előtt, hiszen csak a leggőgösebb ember tartja magát alázatosnak és dicsekszik vele.

Egyedül Isten az, aki az alázatot felismeri, megítéli és kinyilatkoztatja, úgyhogy az ember akkor tud legkevesebbet az alázatosságról, amikor éppen valóban alázatos.

Az Írás a "megaláztatás", "semmivétevés" kifejezésére a "humiliare" szót használja, ezért nevezi a keresztyéneket az Írás több helyen pauperes, afflicti, humiliati-nak, szegény, nemtelen, megvetett embernek, mint a Zsolt.116,10. írja: Igen megaláztatott, vagy semmi valék. Így a humilitas nem egyéb, mint nagyon lenézett, jelentéktelen, alacsony sorsu lény, vagy állapot, amilyenek a szegények, betegek, éhezők, szomjazók, foglyok, szenvedők és haldoklók, amilyen Jób volt megpróbáltatásaiban, Dávid trónjáról való elűzetésekor és Krisztus, minden nyomorúságban lévő keresztyénnel együtt.

Ezek azok a mélységek, amelyekről az előbb szoltunk, hogy Isten szemei mindig a mélységbe, az emberek pedig csak a magasba tekintenek, azaz a jelentős, tetszetős, díszes lényre, állapatra. Ezért nevezi a Szentírás Jeruzsálemet annak a helynek, amelyre Isten szeme rátekin, vagyis a keresztyénség mélységben van, vagyis a világ szemében jelentéktelen: ezért tekint rá Isten és tartja szemmel szüntelenül, mint Zsolt.32,8. mondja: "Szemeimmel tanácsollak téged." Pál is így ír I.Kor.12, 7-ben: "A világ bolondjait választotta ki magának az Isten, hogy megszégyenítse a bölcséket és a világ erőtleneit választotta ki magának az Isten és a semmiket, hogy a valamiket megsemmisítse." Ezzel teszi Isten a világot minden eszességével és vagyonával együtt bolondsággá és ad más bölcsességet és javakat.

Mivel pedig Isten tulajdonsága az, hogy Ő a mélységbe tekint, a jelentéktelen dolgokra, azért fordítottam a humilitás szót az alacsnysorsu állapot kifejezéssel. Mária mondanivalója a következő lenne:

Isten reá, a szegény lenézett, jelentéktelen szolgálóleányra tekintett, pedig találhatott volna gazdag, előkelő, nemes, hatalmas királynőket, fejedelmi vagy nagyuri leányokat is. Annás és Kajafás leányait is megtalálhatta volna, akik az országban elsők voltak, de csupajóság-tekintetét felém fordította Ő s egy ilyen igénytelen, megvetett szolgálót használt fel, hogy senki se dicsekedhessék, hogy Ő bizony méltó lett volna, vagy lenne reá, és bizony nekem is meg kell vallanom, hogy ez tisztán az Ő ke-

gyelméből és jóságából történt, anélkül, hogy arra érdemes, vagy méltó volnék.

Előbb már eleget szoltunk arról, hogy miképpen nyerte el ez a tekintély és rang nélküli, bájos szűz váratlanul azt a magas megtiszteltetést, hogy Isten szerfelett nagy kegyelemmel rátekintett; ezért nem dicsekszik méltó voltával, se pedig méltatlanságával, hanem csak azzal, hogy Isten rátekintett, ami végtelen jóság és kegyelem jele, hogy ilyen igénytelen szolgálóra tekintett rá, mégpedig ilyen dicsőségesen és megtisztelőn akart rátekinteni. Ezért igazságtalanok vele szemben azok, akik azt mondják, hogy nem a szüzességével, hanem alázatosságával dicsekedett. Sem szüzességével, sem alázatosságával nem dicsekedett, hanem egyedül Isten kegyelmes rátekintésével. Ezért a hangsúly nem a humilitás (alacsonyorsu, nemtelen állapot hanem a respexit, (rátekintett) szócskán van.

Mert nem az Ő semmisége, hanem Isten rátekintése magasztalendő, épp úgy, mintha a fejedelem kezét nyújt egy koldusnak, nem a koldus semmiségét, hanem a fejedelem kegyét és jóságát kell dicsérni.

Hogy ezt a hamis és bolond elképzelést eloszlassuk és a hamis alázattal szemben az igazit megismertessük, egy kissé elkanyarodunk és magáról az alázatról szólunk, amelyről sok embernek téves fogalma van. Alázat alatt ugyanis azt értjük, amit Pál a görög tapeinofrosüné szóval, latinul pedig affectus vilitatis seu sensus humilium rerum, vagyis az igénytelen, megvetett dolgok iránti érzék és hajlandóság kifejezéssel jelöl meg.

Bizony sokan vannak, akik vizet hordanak a Dunába. Azok t.i. akik egyszerű ruhákban, egyszerű arckifejezéssel és beszédmodorral jelennek meg, nagyon vigyázva rá, hogy úgy forgolódjanak, hogy a magasrangúak, gazdagok, tanultak és szentek, sőt Isten előtt is olyanoknak tűnjenek fel, mint akik szívesen foglalkoznak az egyszerű dolgokkal. Pedig ha tudnák, hogy az emberek ezt semmire sem tartják, bizony abbahagynák. Mesterként alázatosság ez. Mert fortélyos szemük csak a jutalomra, az alázat következményére tekint, nem pedig az egyszerű dolgokra, a jutalom és következményre való tekintet nélkül. Azért aztán mihelyt a jutalom és következmény nem kecsegtet, véget is ér alázatuk. Az ilyenek semmiképpen sem nevezhetők affectus vilitate-nek, (akiknek van szívük és hajlandóságuk az egyszerű dolgok iránt), mert ezeknek csak a gondolata, szája, keze, ruhája és arckifejezése van meg, szívük azonban a magafeletti magas, nagy dolgokra vágyik, amit ilyen alázatoskodó szemfényvesztéssel akarnak elérni; és még ők tartják magukat alázatosoknak, szenteknek!

Az igazán alázatosak nem néznek az alázatosság következményére, hanem gyermeki szívvél, kis dolgokra tekintenek, szívesen foglalkoznak velük, és eszükbe sem jut, hogy ők alázatosak. Itt a forrásból buzog a víz, amikor keresetlenül, önmagából következik, hogy egyszerű beszédmóddal és ábrázattal, mesterkéletlen viselkedéssel, egyszerű ruhákban járnak, forgolódnak, s ha tehetik, kerülik a nagy dolgokat. Erről mondja Dávid Zsolt. 131-ben: "Uram nem fuvalkodott fel az én szívem, szemeim sem látnak magasra." és Jób 22, 29.: "Aki magát megalázza, felmagasztaltatik és aki leszegi tekintetét, üdvözüil." (Luther ford.) Azért természetesen felmagasztaltatnak és tiszteletben részesülnek ezek, anélkül, hogy arra valaha is számítanának, mert gyermekien meg tudtak elégedni igénytelen lényükkel, és sohasem törekedtek magasra. Az alázatosok azon csodálkoznak, hogy dicsőségük és felmagasztaltatásuk olyan soká késik, titkos hamis gőgjük nem elégszik meg igénytelen mivoltukkal, hanem titkon egyre csak magasabbra törekszenek.

Amint már mondtam, az igazi alázat sohasem vesz tudomást a maga alázatosságáról, mert ha ennek tudatában volna, máris gőgössé lenne, ennek a szép erénynek a meglátásától. Sőt ellenkezőleg, tekintete teljes szívvel és minden érzékével az egyszerű dolgokon csüng, ezek az ő eszményképei amelyeket szüntelenül szemelőtt tart és ezekkel foglalkozik és mivel ezekre néz, nem láthatja önmagát, sőt észre sem veszi magát, legkevésbé pedig a magas dolgokat.

Ezért a megtiszteltetésnek és felmagasztaltatásnak váratlanul kell őt érnie, sőt gondolatvilága számára is egészen idegen és kell hogy kerülje a maga megtiszteltetését és felmagasztaltatását. Ilyen értelemben mondja Luk.1,29, hogy az angyali üdvözlét egészen csodálatos volt Mária számára és gondolkodóba esett, miféle üdvözlét lehet, hiszen erre sohasem várt. Ha azonban Kajafás lányát érte volna ez az üdvözlét, egy pillanatig sem esett volna rajta gondolkodóba, hogy miféle üdvözlét az, hanem tüstént elfogadta volna arra gondolva, ej de nagyszerű jótétemény ez!

A hamis alázat viszont sohasem tudja, hogy ez valójában gőg, mert ha ennek tudatára ébredt volna, ennek a csúf bűnnek a meglátása nyomán menten megalázkodott volna. Tekintete azonban egész szívvel, teljes akarral és minden érzékkel a magas dolgokon csüng, ezeket tartja szüntelen szeme előtt, azok az eszményképei amelyek körül forgolódik, s mivel ezekkel van elfoglalva, önmagát nem láthatja és önismeretre sem juthat. Ezért nem éri váratlanul és véletlenül a megtiszteltetés, hiszen számított rá, de a megaláztatás és megszegyenülés váratlanul éri és teljesen felborít.

ja számítását. Ezért haszontalan dolog az alázatosságnak olymódon való tanítása, hogy az egyszerű, lenézett dolgokra irányítják a tekintetet, viszont attól sem lesz mindjárt senki gőgössé, ha magas dolgokra irányítják a figyelmét. Nem a látás tárgyát, hanem magát a látást kell megváltoztatni. Nekünk itt nagy és kis dolgok közt kell élnünk, de amint Krisztus mondja Máté 5,29., a szemünket kell kivájnunk.

Mózes nem azt mondja, hogy Ádám és Éva a bűneset után más dolgokat láttak, hanem azt mondja, a szemeik megnyilatkoztak, és észrevették hogy mezítelenek, holott azelőtt is mezítelenek voltak, de nem vették észre. (1.Móz. 3,7.) Eszter királynő drága koronát viselt a fején, mégis azt mondta, nem tekinti többnek egy szennyes kendőnél. Nem vették el előle a nagy dolgok, sőt a hatalmas királynő számára ezek tömegesen adva voltak az igénytelen, ismeretlen volt előtte; látása azonban alázatos volt. Szíve és szándéka nem vágyott nagy dolgokra, ezért tett vele csodát az Isten.

Nem a külső dolgokat kell tehát megváltoztatni, hanem az érzületünket, és lelkületünknek kell megváltoznia, s akkor magunktól megtanuljuk a nagy dolgok leértékelését és kerülését, az igénytelen dolgok értékelését és keresését: az ilyen alázat alapján jó és minden tekintetben megáll és önmagát mégsem veszi észre sohasem. Ebben aztán van öröm, a szív változatlanul egy és ugyanaz marad, akárhogy adódnak is vagy változnak a nagyszerű, vagy egyszerű, nagy és kis dolgok.

Oh az alázatos ruházat, beszédmód és arckifejezés de sokszor takarja a legnagyobb gőgöt, amivel tele van a világ, hogy úgy alázzák meg magukat az emberek, hogy (közben irtóznak attól) mások lenézzék őket, szabadkoznak a megtiszteltetéstől, másoktól azonban mégis elvárják, a nagy dolgokat úgy kerüljük, hogy őket elismerésben részesítsék, annál inkább dicsérik és dolgaikat nagyra értékeljük.

Ez a szűz azonban másról sem beszél, mint semmiségről, amiben nagyon szívesen maradt volna és élt volna, tiszteletre és felmagasztalásra sohasem gondolt és eszébe sem jutott hogy ő alázatos volt.

Az alázat valami olyan finom és fenkölt, hogy elviselhetetlen számára az, hogy önmagát észrevegye, kizárólag Isten látása számára van fenntartva, mint Zsolt.113,6. mondja: Az alázatosokra tekint mennyen és földön. Mert ha valaki megláthatná a maga alázatosságát, önmaga felett mondhatná ki az üdvözítő ítéletet, ezzel Isten ítéletét feleslegessé tenné, hiszen tudjuk, hogy Isten az alázatosokat bizonyosan üdvözíti. Ezért kénytelen Isten az alázatosság felismerését és meglátását a maga számára fenntarta-

ni, azt előlünk elrejtteni azzal, hogy szemünk elé állítja az igénytelen dolgokat és bennünket azokban gyakoroltat, miközben elfeledkezünk az önmagunk nézéséről. Erre szolgál a földön a sok szenvedés, csapás, és mindenféle baj, hogy ezekkel legyünk elfoglalva és legyen bőségesen alkalmunk a csalárd szem kivájására.

A humilitás szócskából immár világosan látható, hogy Szűz Mária lenézett, alacsonysorsu, igénytelen leányka volt, aki ilyen állapotban szolgált Istennek, nem is sejtve azt, hogy Isten az ő jelentéktelen állapotát milyen nagyra értékelte. Biztatás ez a számunkra, hogy bár a lenézést, megáláztatást sohasem hordozzuk el elég szíves örömet, arra ügyeljünk, hogy a csalárd szem tulságosan ki ne nyiljék megcsalva bennünket, a magunk felmagasztalása, vagy jótetszése titkos keresésével, amivel az alázatot teljesen romba döntenénk. Ugyan mit használ az elkárhozottaknak, hogy a legalsó fokra taszítottak le, ha nem szívesen és készséggel vannak ott. És mit árt minden angyalnak a legmagasabb felmagasztaltatás, ha igaz örömmel viselik azt? Röviden: ez a vers a helyes Isten-ismeretre tanít meg azzal a felismeréssel, hogy Isten az alacsonysorsuakra és megvetettekre tekint.

Istent az ismeri helyesen, aki tudja, hogy Ő az alacsonysorsuakra és megvetettekre tekint, amint fentebb mondtuk és ebből a felismerésből következik az Isten iránti szeretet és bizalom, úgyhogy az ember készséggel tudja magát átadni és engedelmeskedik neki. Erre vonatkozólag mondja Jer.9, 23-24.: "Senki se dicsekedjék erejével, gazdagságával, vagy bölcsességével, hanem dicsekedjék aki dicsekedni akar, hogy értelmes és ismer engem..." Pál is így tanít: II. Kor.11, 17-ben: "Aki dicsekszik, az Urban dicsekedjék."

Igy magasztalta Isten anyja szeplőtlen, tiszta szellemmel Istenét, Üdvözítőjét anélkül, hogy Isten javait megkivánta volna, s így helyesen zengett éneket az Ő jóságáról, megtartva a helyes sorrendet, magasztalja Isten cselekedeteit és javait is. Mert amint már mondtuk, nem szabad Isten javain csüngve azokra számot tartani, hanem rajtuk keresztül fel, Isten felé kell törekednünk, csak Őhöz ragaszkodnunk, jóságát nagyra tartanunk és csak a z u t á n magasztalnunk Őt az Ő műveiben, amelyekben szeretetre, bizalomra és dicséretre méltó jóságát megmutatta, úgyhogy az Ő cselekedetei csak az Ő tiszta, felettünk uralkodó jóságának szeretetére és magasztalására indítanak.

Mindenekelőtt arról zeng éneke, amit Isten vele cselekedett. Ezzel két dologra tanít meg. Az egyik az, hogy mindenki elsősorban azzal törőd-

jék, amit Isten ővele cselekedett, nem pedig azzal, amit másokkal tesz. Mert senkinek az üdvössége nem fordul meg azon, amit vele tesz. Ezt fejezi ki Ján.21, 21. amikor Péter aziránt érdeklődik: "Ez pedig mint leszén"? Krisztus így felelt neki: "Mi közöd hozzá, te kövess engem!" Mintha csak azt mondta volna: János cselekedetei rajtad nem segítenek, teneked kell sorompóba állnod, várva amit én veled cselekszem. Bár a mai világban a jócselekedetek osztogatásával és eladásával szörnyű visszaéléseket követnek el, néhány elbizakodott egyén ugyanis így akar másokon főleg istenes cselekedetek nélkül elő-haló embereken segíteni, mintha nekik fölös jócselekedeteik lennének, pedig Pál világosan megmondja I.Kor.3,8-ban: "Mindenki a maga jutalmát veszi a maga munkája szerint." Tehát kétségtelen, hogy nem a más munkája szerint.

Még tűrhető lenne, ha másokért imádkoznának, csak cselekedeteiket másokért való könyörgésként tárnák Isten elé, de mert úgy kezelik ezt mint szabad ajándékot, gyalázatos az eljárásuk. A dolgokban még az a legsúlyosabb, hogy cselekedeteiket adják el anélkül, hogy tudnák, vajon érnek e azok valamit Isten előtt, hiszen Isten nem a cselekedeteket nézi, hanem a szívet és hitet, mert ezen keresztül cselekszik velünk is Ő. Ezzel ők mit sem törődnek, csak a külsőséges cselekedetekre építenek és ezzel megcsalják önmagukat és másokat, sőt annyira elfajult már ez a dolog, hogy rábeszélnek az embereket, hogy haldoklaskor öltsenek barátságát, bebeszélnek nekik, hogy aki ilyen ruhában hal meg, teljes bűnbocsánatot nyer és üdvözülni... Most már nem csak idegen cselekedetekkel, hanem idegen ruhákkal is akarják az embereket üdvözíteni. Attól tartok, ha ennek nem néznek utána, a gonosz szellem oda viszi őket, hogy még kolostori étellekkel, szállással és temetéssel vezetik majd az embereket a mennybe.

Istenem, micsoda kézzelfogható sötétség az, hogy egy barátságba boldogíthat és üdvözíthet! Mi szükség van akkor a hitre? Akkor legyünk mindnyájan szerzetesek és haljunk meg csuhában! Ilyenformán minden szövetanyagból szerzetescsuhát kellene készíteni. Óvakodj, őrizkedj a báránybőrbe bujt farkastól mert félrevezetnek és szétmarcangolnak!

Gondold meg, hogy Isten veled is akar cselekedni és üdvösségedet nem építheted más cselekedetekre, csak azokra, amelyeket Isten egyedül benned végzett, amint itt a szűz példájából láthatod. Ha emellett mások segítő imádságát is elfogadod, helyesen és jól teszed, hisz mindnyájunknak kell egymásért imádkozni és munkálkodni, de Isten munkájának mellőzésével mások cselekedeteire soha ne hagyatkozzunk, hanem ügyel-

jen mindenki teljes igyekezettel önmagára és Istenre, mintha mennyen és földön rajta és Istenen kívül mással nem is lenne dolga; csak azután nézhet más cselekedetekre is.

A másik tanítás amit Máriától kapunk: mindenki igyekezzék első lenni Isten dicséretében és Istennek benne végzett munkája magasztalásában, ezután a másokért végzett munkáját is dicsérjük. Így olvassuk Csel.15, 4-ben, hogy Pál és Barnabás elbeszélték az apostoloknak, mily nagy dolgokat cselekedett velük az Isten, viszont nekik is beszámoltak erről az apostolok. Ugyanigy tettek (Luk.24, 34.) Krisztus feltámadása után megjelenésével kapcsolatban is. Itt is az Istenben való közös örvendezés és magasztalás csendül fel, amikor mindenki dicséri a másokban, de elsősorban saját magában megnyilvánult kegyelmet s ha a neki jutott kegyelem kevesebb is mint a másiké, mégsem akar a javak részesülésében az első lenni.

Hanem az Isten dicséretében és az iránta való szeretetben, Isten és az Ő pusztja jósága megelégteti őket, bármely csekély is az ajándék: ilyen gyermeki a szívük.

Ezzel szemben a haszonlesőknek és önzőknek azonnal lóg az orruk, mihelyt úgy találják, hogy a javakban nem ők a legfőbbek és legjobbak, magasztalás helyett zugolódnak amiatt, hogy másokkal egyenlők, vagy hátrányos elbírálásban részesülnek. Ilyenek a Máté 20-ban szereplők, akik zugolódtak a gazda ellen, nem azért ugyan, mintha igazságtalanul bánt volna velük, hanem azért, mert a napszámbérrel egyenlővé tette őket másokkal. Ma is sokan vannak, akik nem dicsérik Isten jóságát, mert úgy látják, hogy ők nem kaptak annyit, mint Péter, vagy más szent vagy egyik másik földi haladnó; azt hiszik hogyha nekik is annyi jutott volna, ők is szívesen szeretnék és dicsérnék az Istent; semmibe sem veszik, hogy Isten elárasztotta őket javakkal, amelyeket azonban nem ismernek fel, amilyenek a test, élet, értelem, vagyon, tisztesség, jóbarátok, a napnak és minden teremtménynek szolgálata. Ha az ilyenek Mária minden javával rendelkeznének, akkor sem ismernék meg és magasztalnák Istent, mert Krisztus azt mondja a Luk.16, 10-ben: "Aki hü kevesen, sokon is hü az, és aki a kevesen hamis a sokon is hamis az." Ezért szolgáltak rá, hogy ne kapjanak sokat és nagyot, mivel a kicsit és a keveset megvetik. Ha Istent a kevésért magasztalnák, akkor ráadásul a sokat is megnyernék. Azért van ez így, mert ők maguk fölé, nem pedig maguk alá néznek, ha lefelé tekintenének, találnának sokakat, akik fél annyit sem kaptak, és mégis elégedettek Istenben és magasztalják Őt.

A madár dalol s örül annak, amit tud, nem zugolódik azért, mert nem tud beszélni. A kutya vidáman szökdel és meglegedett, holott nincsen értelme. Minden állat meglegedett és szeretettel, dicsérettel szolgál Istennek, csak az ember csalfa, önző a szeme, telhetetlen és hálátlansága és gőgje miatt képtelen a meglegedésre; a legfelsőbb és legkiválóbb szeretne lenni, Istent nem akarja tisztelni, hanem elvárná hogy Isten tisztelje őt.

Ide vág egy történet, amely szerint a konstanzi zsinat idején két biboros a mezőn lovagolva megpillant egy siró pásztort; az egyik biboros, aki jószívű volt, nem tudott előtte ellovagolni, hanem meg akarta vigasztalni azt az embert, odalépett hozzá, megkérdi tőle, mi baja. A pásztor csak zokogott és soká felelt, úgyhogy a biboros nagyon elszomorodott, végül azonban egy előtte levő varangyos békára mutatva mégis megszóltalt; "azon kesergek, hogy Isten nem ilyen undok féregnek teremtett, hanem magasabbrendű lénynek, és én ezt még eddig sohasem vettem észre, még kevésbé mondtam érte hálát és dicséretet." A biboros ennek hallatára magába szállva annyira megrendült, hogy leszédült az öszvérről, úgy kellett őt bevinni. Közben így kiáltott fel "Óh szent Ágoston, mennyire igazad volt, hogy a tanulatlanok felkerekednek és helyettünk elfoglalják a mennyet, mi pedig nagy tanultságunkkal test és vér szerint járunk."

Véleményem szerint ez a pásztor nem volt se gazdag, se hatalmas, se takaros ember, mégis olyan hálás szívvel bele tudott mélyedni Isten javai-ba, úgy hogy fel sem tudta érni érni ésszel hogy mennyi érték van őbenne.

Mária vallást tesz arról, hogy Istennek benne végzett első cselekedete az, hogy Ő reá tekintett; ez egyuttal a legnagyobb is amelyhez fűződik s amelyből folyik a többi. Mert ha arra kerül sor, hogy Isten ráfordítja valakinek a tekintetét, hogy az illetőt meglássa, az már csupa kegyelem és üdvösség, amit nyomon követ minden adomány és cselekedet is. Ilyen értelemben olvastuk I.Móz. 4, 4-ben, hogy Isten rátekintett Ábelre és az Ő ajándékára, de Káinra és áldozatára nem tekintett. Ezért van a Zsoltárban annyi imádság, hogy Isten fordítsa felénk tekintetét és ne fordítsa el, világosítsa meg mirajtunk és ehhez hasonló. És hogy Mária ezt tartja a legnagyobbak, következő szavaival igazolja: "Ime hogy rám tekintettél, boldognak mondanak engem minden nemzedékek."

Figyelj csak minden szóra! Nem azt mondja, hogy sok jót fognak rólad mondani, vagy erényeit dicsérni, szüzességét, alázatosságát magasztalni, vagy megéneklik egyik másik tettét; hanem egyedül azért mondják boldognak, mert Isten rátekintett. Ennél tisztábban már nem lehet Isten-

nek tiszteletet adni. Ezért mutat rá nyomatékosan a rátekintésre ezekkel a szavakkal: ecce enim, ex hoc... Ime itt és mostantól fogva mondanak boldognak stb. Vagyis attól fogva, amikor Isten az én semmiségemre rátekintett, mondanak engem boldognak. Ezzel nem magát dicséri, hanem Istennek ráaraszott kegyelmét; sőt igen megvetetté lett és önmagát megveti, amikor azt mondja, hogy Isten az ő nemtelen voltára tekintett rá. Ezért dicsekszik boldogságával, még mielőtt elmondaná Istennek benne véghezvitt cselekedeteit, és mindent annak tulajdonit, hogy Isten az ő semmi és senki voltára rátekintett. Megtanulhatjuk ebből azt is, hogy miként tisztelhetjük Máriát és hogyan szolgálhatunk néki. Hogyan szólítsuk meg? Figyeld a szavakat, amelyek megtanítanak, hogy így szólj: óh boldogságos szűz és Isten anyja, bár megvetett senki és semmi voltál, Isten mégis gazdagon, kegyelmesen rádtekintett és nagy dolgot cselekedett benned; nem voltál rá méltó, mégis érdemeidet messze és magasan tulszárnyalva van meg benned az Isten gazdag, szerfelett nagy kegyelme. Jó neked, boldog vagy attól az órától fogva mindörökké, hogy ilyen Istent találtál...

Azt ne gondold, hogy nem szívesen hallaná, hogy Istennek ilyen kegyelmére méltatlannak tartjuk. Kétségtelenül nem hazudott, amikor elismerte méltatlanságát, nemtelen voltát, amelyre Isten egyáltalán nem az ő érdemeért, hanem tisztán kegyelemből tekintett.

Nem szívesen hallgatja a haszontalan fecsegőket; akik sokat prédikálnak és irnak az ő érdemeiről, amivel a maguk nagy tudományát fitogtatják, nem veszik észre, hogy ezzel valósággal megfojtják a magnificatot, Isten anyját hazugsággal gyötrik és lekicsinylik Isten kegyelmét. Mert amennyi érdemet tulajdonítanak neki, ugyanannyival csonkitják meg az isteni kegyelmet és kisebbítik a magnificat igazságát. Az angyal is csak mint Isten kegyelmébe fogadottat köszönti (Luk.1,28.) s mondja, hogy az Ur legyen övele, amiért áldott lesz az asszonyok között. Ennélfogva azok, akik őt annyi tisztelettel és dicsérrel áraszthatják el és mindent neki tulajdonítanak, nincsenek már messze attól, hogy belőle bálványt csináljanak, éppen úgy tesznek, mintha arra törekednék Mária, hogy őt tiszteljék, tőle valami jót várjanak, holott ő ezt elutasítja és azt akarja, hogy őbenne Istent dicsérjék és általa Isten kegyelméből való helyes bizodalomra jussanak.

Aki azért helyesen akarja őt tisztelni, az ne csak önmaga elé állítva, hanem az Isten színe elé, mélyen Isten alá helyezve szemlélje őt, a maga egyszerűségében; azután csodálja Isten szerfelett nagy kegyelmét, amely

oly kegyelmesen rátekintett egy ilyen igénytelen, senki-semmi lényre, gazdagon elárasztotta és megáldotta, ennek látása indítson téged is a kegyelmes Isten iránti szeretetre és dicséretre, buzdítson minden jónak Istentől való várására, aki igénytelen, nemtelen emberekre kegyelmesen rátekint, őket meg nem veti, hogy így Istenbe vetett hitben, szeretetben és reménységben megerősödjék szived. Mit gondolsz, nem ennek örülne e jobban, a legjobban, ha te általa találnád meg Istent és tőle tanulnád meg megvetett nemtelenségedben is Istenben bizakodni és reménykedni, — bár megtörténnék az életedben vagy haláloed órájában! Nem azt akarja, hogy őhozzá, hanem, hogy általa Istenhez menj, és ha meglátod, hogy Isten még az ő anyjában sem keresett és talált tekintélyt, tanul meg belőle te is a nagy dolgoktól való tartózkodást, ami után pedig az emberek annyira törekszenek. De a művészek, akik a boldogságos szüzet úgy festik és ábrázolják, hogy rajta semmi megvetettség, ellenkezőleg, csupa nagy és magasztos vonást láthatunk, mi mást tesznek, mint bennünket állítanak Isten anyja elé, nem pedig őt az Isten elé? Ezzel pedig tanácstalanra és kétségbeesetté tesznek minket és a vigasztalást adó kegyelem képét elrejtik, mint börténben a képeket szokták. Csak úgy lesz előttünk példakép a vigasztalódásra, ha minden példakép fölé emeljük őt, amint kell, és mint ő maga az isteni kegyelem legkülömb példája szeretett volna lenni, aki az egész világot Isten kegyelmébe vetett bizalomra, szeretetre és dicséretre buzdítsa, hogy minden szív olyan bizalomra gyuljon Isten iránt, amely teljes bizodalommal szólna így: Óh, te boldogságos szűz és Isten anyja, micsoda nagy vigasztalást adott benned nekünk az Isten, aki olyan kegyelmesen rátekintett a te méltatlan, nemtelen voltodra, a te példád figyelmeztessen minket szüntelenül arra, hogy Isten minket szegény nemtelen embereket sem fog elvetni, hanem kegyelmesen ránk tekint.

Azt hiszed, hogyha Dávid, Szt. Péter, Szt. Pál, Szt. Mária Magdolna és más hasonlóak a minden ember vigasztalására érdemtelenül elnyert nagy kegyelemmel példaként adattak az Istenbe vetett bizalom és hit erősítésére, akkor Isten boldogságos anyja ne lenne szíves örömet példakép az egész világ számára? Sajnos ma nem lett azzá, a sok dicsőítő és haszontalan fecsegő miatt, akik ezzel a verssel kapcsolatban nem mutatnak rá arra, hogy miként találkozik benne Isten szerfeletti gazdagsága az ő mélységes szegénységével, az isteni megtiszteltetés az ő nemtelenségével, az isteni méltóság az ő megvetettségével, az isteni nagyság az ő kicsinységével, az isteni jóság az ő érdemtelenységével, az isteni kegyelem az ő méltatlanságával, hogy abból Isten utáni sóvárgás, szeretet és teljes bizalom fakad-

jon, hiszen az ő és a szentek élete és tettei ezért irattak meg. Ma azonban jó néhányan tőle, mint Istentől várnak segítséget és vigasztalást, úgy hogy aggódom, hogy emiatt manapság több a bálványozás a világban, mint valaha. Erről most csak ennyit.

A latin *omnes generationes*-t minden nemzetségek kifejezéssel fordítják, bár szószerint azt jelenti, minden nemzedékek. Ez homályos kifejezés, úgyhogy emiatt egyesek azon törték a fejüket, hogy lehet igaz, hogy minden nemzetségek boldognak mondják őt, mikor zsidók, pogányok és gonosz keresztyének káromolják őt, és megvetik ahelyett, hogy boldognak mondanák.

Ez a generáció szócska félremagyarázásából ered, mert az egész emberséget értik alatta. Pedig itt a természetes szaporodás időrendi nemzedékeiről van szó, amint egyik a másika után születik, apák, fiak, unokák stb. minden ilyen csoportot nemzedéknek nevezünk, úgyhogy Szűz Mária arra gondol, hogy dicsérete nemzedékről nemzedékre száll és nem lesz olyan idő, amikor nem magasztalják őt. Erre utal amikor azt mondja: Ime, mostantól fogva minden nemzedékek, vagyis most kezdődik és minden nemzedéken át tart.

A makariusi szócska is többet fejez ki, mint boldognak mondást, annyit jelent: boldogítani, vagy boldoggá tenni, hogy ez ne csak szóval, beszéddel történjék, vagy csak térdepléssel, főhajtással, kalaplevétellel, képek festésével, templomépítéssel, — amit a gonoszok is megtesznek, hanem teljes erővel és alapos igazsággal. Ez akkor történik, ha — amint már fentebb mondtuk, — a szív az ő nemtelensége és Isten kegyelmes rátekintése folytán éppen ő általa örömré és Isten utáni vágyódásra gerjed és teljes szívből mondja, vagy gondolja: "Óh boldogságos Szűz Mária!" Az ilyen boldognak mondás az ő helyes tisztelete, amint hallottuk.

"Mert nagy dolgokat cselekedett velem a hatalmas és szent az Ő neve."

Sorban megénekli itt Istennek rajta végzett cselekedeteit a helyes sorrendben. Az előző versben megénekelte Istennek rátekintését és iránta megnyilvánult kegyelmes akaratát, ami a kegyelemnek legnagyobb ténye, amint már mondtuk. Itt cselekedetéről és adományokról zeng éneke. Mert Isten jónéhánynak javai bőségét adja, fejedelmi módon felékesíti, mint Lucifert a mennyben; pazar kézzel szórja adományait, de azért mégsem tekint rájuk. A vagyon csak mulandó ajándéka, az ő kegyelmes rátekintése az a maradandó örökség, amelyről Pál Róma 6, 23-ban azt mondja: "A kegyelem az örök élet." A vagyonban azt adja ami az övé, kegyelmes rátekintésben önmagát adja; a javakban csak kezét, kegyelemmel teli rátekintésében pedig a szívét, szellemét, szándékát és akaratát kapjuk.

Ezért tartja a boldogságos Szűz a legtöbbre és legfőbbre az Isten rátekintését és nem azt mondja először, hogy boldognak mondanak engem minden nemzedékek, mivel velem nagy dolgokat cselekedett, — amint ez a vers mondja — hanem rám, a senkire, az én semmi voltomban tekintett, amiről az előző vers szól. A kegyelmes akarattal együtt járnak az adományok, viszont a javak meglétéből még nem következtethetünk a kegyelmes akarat meglétére is. Ezért következik ez a vers nagyon helyesen az előző után. I.Móz. 5, 5-ben olvassuk, hogy Ábrahám ágyasainak gyermekeit megajándékozta, de Izsáknak, törvényes felesége fiának az egész örökséget adta. Éppen így akarja Isten, hogy az igazi gyermekei ne az Ő bármilyen nagy és sok szellemi, vagy testi javaiban és ajándékaiban leljenek vigasztalást, hanem az Ő kegyelmében és őbenne magában. Emellett természetesen az adományokat sem szabad lebecsülni.

Mária nem is sorolja fel a javakat egyenként, hanem egy szóban foglalja össze mindet, amikor így szól: "Nagy dolgokat cselekedett velem!" Vagyis, amit velem tett az mind nagy dolog. Egyben arra is tanít, hogy minél mélysegebb a szellem áhitata, annál kevesebb a beszéd.

Érzi, hogy a legjobb igyekezettel sem tudja szavakkal kifejezni, bármennyire szeretné és óhajtáná is. Azért a szellemnek néhány szava annyira mély és nagy, hogy csak az értheti meg, akiben legalább részben megvan az a szellem. A szellem nélküli nagyhangu szószátyárok számára nem sokat jelentenek ezek a szavak, izetlen és sóltan beszéd ez nekik. Ilyen értelemben tanít Krisztus is Máté 6, 7, hogy amikor imádkozunk, ne le-

gyűnk bőbeszédűek, mert a hitetlenek tesznek így, akik azt gondolják, hogy az ő sok beszédjükért hallgattatnak meg. Így van ez ma minden templomban, sok a harangzugás, orgonaszó, kiáltozás és éneklés, de féltő, hogy igen kevés az istendicséret. Pedig Ő Ján.4, 24 szerint azt akarja, hogy Őt szellemben és igazságban dicsérjék. Salamon Péld. 27,14-ben így szól: "Aki nagy hangon áldja az ő felebarátját jóregeggel fölkelvén, átokul tulajdonittatik néki." (átközödónak tekintendő), mert azzal teszi az ügyet átkozottá, hogy nagy buzgalmával azt a látszatot kelti, mintha ezzel valami nagy gonoszsgot akarna leplezni, s ezzel csak árt az ügynek. Viszont aki felebarátját mocskolja korán kelve (ami azt jelenti, hogy nem restelli azt igen nagy igyekezettel végezni), az inkább dicséretre, tiszteletre indit, mert azt a gyanut kelti, hogy az illető csak gyűlöletből, rosszindulatból mond valótlansgot, s azzal saját helyzetét rontja, felebarátját pedig emeli.

Hasonló ehhez, ha Istent sok beszéddel, lármával és hühóval vélik dicsérni, úgy tesznek, mintha Ő süket volna, vagy mit sem tudna, mintha fel akarnák őt ébreszteni és kioktatni. Istenről való ilyen vélekedés inkább szolgál Isten gyalázatára és iránta való tiszteletlenségre, mint dicséretére.

Aki azonban az Ő isteni titkait elmélyedő szívvel jól átgondolja, hálával és csodálattal szemléli: kitörő hévvel inkább sóhajt mint beszél: a szavak maguktól folyva, nem előre kigondoltan és mesterkéltén, szinten előörnek, s velük együtt a szellem is kiárad, így a szavak életet, kezét lábat kapnak, sőt az egész test minden tagjával s az egész élet beszélni szeretne; ezt nevezzük Isten szellemben és igazságban való dicséretének, amikor a szavak tüzzel telnek meg, tele étellel és világossággal, amint Dávid a Zsolt. 119, 140, 171-ben mondja: "Uram a te szavaid valóságga tüzesek" ugyancsak: "ajkaim dicséretet zengjenek úgy mint a forrásban levő víz, kiforr, tajtékzik, mert a nagy hévtől nem tud megmaradni az edényben." A boldogságos szűz minden szava ilyen ebben az éneken, kevés benne a szó, de mind mély és sokat mondó. Az ilyeneket nevezi Pál Róma 12, 11-ben spiritu ferventes, szellemben izzók és buzgóknak és bennünket is erre tanít.

A nagy dolog nem egyéb, minthogy Isten anyjává lett, amiben emberi leg föl nem fogható nagy javak és cselekedetek adattak néki, hiszen ebből következik minden tisztelet és boldogság, valamint az, hogy növeli szemünkben mindenek felett egyedülálló személylé lett, nincs hozzá fogható, a mennyei Atyától gyermeke van, mégpedig ilyen gyermeke! Rendki-

vüli nagysága miatt nevet sem tud neki adni, s nem tehet mást, csak föltör belőle és úgy zengi, hogy ezek kibeszélhetetlen, mérhetetlen nagy dolgok. Azért az iránta való tiszteletet egyetlen szóval kifejezhetjük, amikor Isten anyjának nevezzük. róla, vagy neki ennél nagyobbát senki sem mondhat, ha mindjárt annyi nyelve volna is, mint ahány levél, vagy fűszál van a földön, csillag az égen, és homokszem a tengerben. Gondoljuk csak át szívvel, mit is jelent Isten anyjának lenni!

Ezt ő Isten kegyelmének, nem pedig saját érdemének tulajdonítja, mert bár bűn nélkül volt, mégis oly mindennek feletti kegyelemben részesült, hogy azt semmi szín alatt sem érdemelte meg. Hogyan is lehetne méltó arra egy teremtmény, hogy Isten anyjává legyen? Egnéhány firkász ugyan sokat fecseg az ilyen anyaságra méltó voltáról, én azonban inkább neki hiszek mint azoknak. Ő pedig arról beszél, hogy az ő semmi voltára tekintett rá az Isten, s ezzel nem szolgálatát jutalmazta meg, hanem "nagy dolgokat cselekedett velem"; Ő magától cselekedte ezt meg, anélkül hogy megszolgált volna ő. Világ életében nem szolgált ő arra, még kevésbé számított rá vagy készült arra, hogy Isten anyjává legyen.

Lukács írása szerint (1,29) az angyali üzenet egészen váratlanul érte. Amit pedig megszolgált az ember, annak jutalma nem éri váratlanul, sőt nagyon is számított és várt a jutalomra.

Az pedig egyáltalán nem bizonyítja az ellenkezőjét, hogy a Regina coeli laetareben azt éneklik "megérdemelted, hogy hordozd", és más helyütt "méltó voltál rá, hogy Őt hordozhasd", hiszen a szent keresztről is ugyanezt éneklik, pedig az fából volt és érdemeket igazán nem szerezhett. Ez így értendő: hogy Isten anyjává lehessen, nőnek, Juda nemzetségéből való hajadonnak kellett lenni és hinnie kellett az angyali üzenetnek, hogy alkalmassá lehessen arra, amit a szentírás róla megjövendölt. Amint a fának semmi más érdeme nem volt és méltó volta sem, mint az, hogy alkalmas volt keresztfának, és Isten arra rendelte, úgy az ő ilyen anyaságra méltó volta sem állott másból, minthogy arra alkalmas volt és erre rendeltetett; túlságos sokat ne is tulajdonítsunk neki, hogy a tiszta kegyelem jutalomká ne legyen és Isten kegyelmét és tiszteletét ne csorbítsuk. Jobb ha őt rövidítjük meg, mint Isten kegyelmét. Őt úgysem kibébiethetjük túlságosan, hiszen ő is semmiből teremtetett, mint minden teremtmény; Isten kegyelmét azonban nagyon könnyen túlságosan megnyírhatjuk, amit pedig veszedelmes dolog és Máriának sem teszünk vele éppen a kedvére. A megszólítások tekintetében sem árt mértéket tartani, hogy túlzásba ne essünk, amint pl. az ég királynőjének nevezik; bár

ez így van, mégsem szabad belőle bálványt csinálni, aki adni, vagy segíteni tud, amint azok gondolják, akik inkább hozzá, mint Istenhez kiáltanak, menedéket keresve. Ő semmit sem ad, egyedül csak Isten, aki hatalmas. Ezzel ő a teremtményektől elvesz minden hatalmat és erőt és mindezt Istennek tulajdonítja; micsoda bátorság és milyen nagy rablás ez egy fiatal kislány részéről, aki egyetlen szóval minden hatalmast tehetetlenné, minden alkotót erőtlenné, minden bölcsét bolonddá tesz, minden hírnevest megszégyenít, és minden hatalmas alkotást, bölcsességet és dicsőséget az egy igaz Istennek tulajdonít. Mert a "hatalmas" szócska sokat fejez ki: hogy t.i. nincs senki, aki bármit is cselekedhetnék — mint Pál mondja Ef. 1, 11-ben — egyedül Isten az, aki mindent cselekszik mindenkben és minden teremtmény cselekedetei tulajdonképpen Isten cselekedetei, ahogy azt mi is valljuk hitvallásunkban "hiszek egy Istenben, mindenható Atyában..." Ő mindenható, úgyhogy mindenkben, mindenek által és mindenekre nézve senki más, mint csak az Ő hatalma munkálkodik. Sámuel anyja, Szt. Anna is így énekel, I. Sám. 2,9-ben: "a maga erejéből semmit sem tehet az ember."

Ugyancsak Szt. Pál II. Kor. 3,5.: "nem mintha magunktól volnénk alkalmatosak valamit gondolni úgy mint magunkból, ellenkezőleg, a mi alkalmatos voltunk az Istentől van." Igen magas és gazdag tartalmú ez a rész, romba dönt minden gőgöt, elbizakodottságot, vakmerőséget, hírnevet, önbizalmat és egyedül Istent magasztalja, egyben rámutat arra, miért kell egyedül Istent magasztalni; t.i. azért, mert Ő az, aki mindent cselekedett, és cselekszik. Könnyű ezt mondani, de nehéz hinni és az életbe átültetni. Akik ugyanis az életben ezt gyakorolják, mindig békés, higgadt jámbor emberek. Maguknak semmit sem tulajdonítanak, jól tudják, hogy semmi sem az övék, minden Istené. A Szt. Istenanya életét az alábbiak fejezik ki: Ezekből a dolgokból és nagy javakból semmi sem az enyém, hanem egyedül azé, aki ezeket a dolgokat cselekszi, akinek hatalma mindenkben egyedül működik, Ő cselekedett velem ilyen nagy dolgokat, Mert a "hatalmas" szócska itt nem valami nyugvó hatalmat, olyan értelemben, mintha valami földi királyról mondjuk, hogy hatalmas, még ha akkor éppen nyugvó tétlenségben van is, hanem működő hatalom ez, állandó tevékenység, amely szüntelenül lendületben van és munkálkodik. Mert az Isten nem pihen, szüntelen munkálkodik. Amint Krisztus mondja Ján.5, 17-ben: "Az én Atyám mindezideig munkálkodik, én is munkálkodom." — Ilyen értelemben mondja Pál Ef.3, 20-ban: "Ő mindeneket megcselekedhetik feljebb, hogynem mint kérjük," ami annyit jelent,

hogy Ő mindenkor többet tesz, mint amit mi kérünk. Ez az Ő cselekvési módja, így működik az Ő hatalma. Ezért mondtam, hogy Mária nem akar bálvány lenni, Ő semmit sem tesz, Isten cselekszik mindent.

Könyöröghetünk hozzá, hogy Isten az ő kedvéért adja és tegye meg amit kértünk, könyöröghetünk ugyanígy a többi szenthez is, de a cselekvés egyedül Istené.

Ezért így folytatja: "És szent az Ő neve." Ez pedig azt jelenti: amint a cselekvést nem követelhetem magamnak, úgy az Ő nevére és tiszteletére sem tarthatok igényt. Mert a név és tisztelet csak azt illeti meg, aki a cselekvést végzi. Méltánytalan lenne, hogy az egyik végezze a munkát és a másik kapja érte a nevet és tiszteletet. Én csak műhely vagyok, amelyben Ő működik, de a cselekvéshez semmivel sem járultam hozzá, azért ne magasztaljon engem senki azért, hogy Isten anyjává lettem, hanem magasztalják és tiszteljék Istent és az Ő bennem véghezvitt művét. Elég ha velem együtt örvendeznek és boldognak mondanak azért, hogy Isten felhasználta engem arra, hogy így cselekedjék velem.

Íme, milyen világosan vezet vissza mindent Istenre, egyáltalán nem követeli magának a cselekedeteket, tiszteletet, hírnevet; éppen úgy tesz, mint azelőtt, mikor mindebből semmije sem volt, éppen úgy nem törekszik megtiszteltetésre, mint azelőtt sem, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel, nem kürtöli világgá, hogy miként lett Isten anyjává, nem követel nmagával szemben tiszteletet, úgy jár-ke, dolgozik, mint azelőtt, megfeji a tehenet, főz, mosogat, seper, azt teszi, amit egy cselédlánynak, vagy háziasszonynak igénytelen, alantas munkát végeznie kell, mintha a szerfelett nagy javakhoz és kegyelemhez semmi köze sem lenne. Az asszonyok és szomszédok körében sem tartják többnek mint azelőtt, nem is kívánt más lenni, megmaradt az egyszerű emberek seregében, szegény polgári nők.

Micsoda jámbor, tiszta szív! Csodálatos emberi lény! Milyen nagy dolgokat rejt magában ez az igénytelen nő! Hányan érintkeztek, beszéltek, ettek, ittak vele, talán mint közönséges, szegény, szürke polgárasszonyt le is nézték, ha pedig ezekről a dolgokról tudtak volna, bizonyára megütözköztek volna rajta.

Ennyit arról, hogy szent az Ő neve. Mert a szent szó értelme: megkülönböztetett, Istenhez tartozót jelent, amit senkinek sem szabad érinteni, beszennyezni, hanem tiszteletben tartandó. A "név" jelentése pedig "jó hír", hírnév, dicséret, és tisztelet. Az ember tehát tartózkodik Isten nevéől, ne illesse azt, és ne tulajdonítsa el magának. Ilyen értelemben szól

arról II. Móz. 30,25. igen szemléletesen, hogy Mózes Isten parancsára drága szent kenetet készített, szigorúan, meghagyva, hogy ember meg ne kenje vele a testét. Ami azt jelképezi, hogy Isten nevét senki el ne tulajdonítsa. Mert ha magunk dicsekszünk, tiszteletet hajhászunk, önmagunknak tetszelgünk, cselekedeteinkkel, javainkkal kérkedünk, megszenteltelenítjük Isten nevét, mint ahogy a világ szüntelenül megszentelteleníti és nem szenteli meg Isten nevét. Amint a cselekedetek egyedül Istenéi, úgy a neve is maradjon meg neki és azok tisztelik Őt igazán, akik az Ő nevét megszentelik, a tiszteletet és hírnevet pedig elhárítják maguktól. Így szenteltetnek meg ők is, amint II. Móz. 30, 29-ben olvassuk, hogy a drága kenet olyan szent volt, hogy az mindent megszentelt, amit csak érintett. Isten nevét akkor tiszteljük igazán, ha azt megszenteljük, ha magunknak semmiféle cselekedetet, se hírnevet, se jótetszést nem tulajdonítunk, s akkor Ő is megérint és megszentel bennünket.

Nagyon ügyeljünk erre, mert a világban nem nélkülözhetjük Isten javait, s ezzel együtt a nevet és tiszteletet sem. Ha valaki dicsér bennünket és ezzel jó nevet szerez nekünk, rögtön ragadjuk meg az Istenanya példáját és legyünk készek és ezzel a verssel válaszoljunk a tiszteletet és dicséretet helyesen használva, mondjuk meg nyíltan, vagy legalábbis gondoljuk szívünkben: óh Uram Isten, tiéd a munka, amit itt magasztalnak és dicsérnek, legyen tiéd a jó név is. Nem én vittem ezt véghez, hanem Te, aki mindent hatalmasan cselekszel és szent a Te neved. A tiszteletet és dicséretet tehát ne tagadjuk meg és ne vessük meg, mint valami igaztalan semmiséget, csak a magunk számára ne követeljük ezt a nagyon is drága, nemes dolgot, hanem adjuk ezt annak, akit a mennyben megillet. Lám erre tanít ez a rövidke vers.

Ezzel feleletet kapott az is, aki azt kérdezné, hogy kell-e hát a másikat tisztelni. Igen, Pál Róma 12, 10-ben azt mondja, hogy a tiszteletadásban egymást megelőzők legyetek. Csak valaki úgy ne fogadja a tiszteletadást, mintha az személy szerint neki járna, ne tartsa meg magának, hanem szentelje meg, adja Istennek, akit egyedül illet meg az, minden jóval és cselekedettel együtt, amiből a tisztelet fakad.

Senki se folytasson tiszteletlen életet, mert ahol tisztességes élet van, ott tiszteletadásnak is lennie kell; s amint a tisztességes élet Isten adománya és műve, öntetszelgésünktől érintetlen, szent. Ezt kérjük a Miatyánkban: szenteltesék meg a Te neved.

"És az Ő irgalmassága nemzedékről nemzedékre van azokon,
akik Őt félik."

Meg kell szoknunk bibliafordításunkat, amely a nemzetség kifejezéssel jelöli a természetes születés, vagy nemzés sorait (nemzedékeket), amint egyik ember a másiktól születik, amint fentebb már mondtuk. Ezért a magyar nemzetség szó nem fedti teljesen az értelmet, a helyes kifejezés a nemzedék. Mert nemzetségen tulajdonképpen az atyafiság, a vérrokonok serege értendő. Itt viszont a természetes születés sorrendjéről van szó, apa, gyermek stb. úgyhogy ennek a sornak minden tagja egy-egy nemzedék. Magyarra tehát a nemzedék szóval fogjuk fordítani: És az Ő irgalmassága nemzedékről nemzedékre vagon azokon, akik Őt félik. Az írásban gyakran előfordul ez a kifejezés, eredetileg Isten beszédében, amelyet a Sinai hegyen az első parancsolattal kapcsolatban szólt Mózeshez, s az egész néphez: "Én vagyok a te Istened, féltőn szerető Isten, aki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad és negyediziglen (nemzedékig), akik engem gyűlölnek, de irgalmasságot cselekszem ezrediziglen azokkal, akik engem szeretnek és parancsolataimat megtartják.

Miután befejezte önmagáról és a neki adott isteni javakról szóló magasztaló énekét, sorra veszi Isten cselekedeteit, amelyeket általában minden emberen véghezvisz, azokat is megénekli és megtanít Isten cselekedeteinek, módszerének, természetének és akaratának helyes ismeretére. Sok igen eszes ember és filozófus foglalkozott annak kutatásával, hogy kicsoda is az Isten, sokat is írtak róla, egyik így, a másik meg úgy, de valamennyien csak sötétben tapogattak és a helyes látásra nem jutottak el.

Valóban égen és földön a legnagyobb dolog, — ha komolyan törekszünk is rá, — hogy Istent igazán megismerjük. Az Istenanya nagyon jól megtanít rá, ha meg akarjuk őt érteni, amint a fentebb mondottakkal és önmaga példájával is ugyanerre tanít. De megismerhető-e Isten jobban bármiről is, mint saját cselekedeteiből? Aki az Ő cselekedeteiből igazán megismeri, nem ismerheti félre természetét, akaratát, szívét, szándékát sem.

Ezért óriási dolog az Ő cselekedeteinek megismerése. S hogy ezt felfoghassuk, ebben a négy versben hat isteni cselekedetet sorol fel, hat különböző embertípusban és a világot két részre osztja fel; mindegyik oldalon egymással ellentétes három-három cselekedet és három-három féle ember van. Így szemlélteti, hogy mit tesz Isten mindkét oldalon, s ezzel a lehető legjobban ábrázolja Őt. Ez a felosztás helyes és rendszeres, több

íráshelyen alapuló, pl. Jer.9. 23-ban, ezt mondja Isten: "Ne dicsekedjék a bölcs az ő bölcsességével, a gazdag se dicsekedjék gazdaságával, hanem azal dicsekedjék aki dicsekszik, hogy értelmes és ismer engem, hogy én vagyok az Úr, aki kegyelmet, ítéletet és igazságot gyakorolok a földön, ezekben telik kedvem", azt mondja az Úr. Igen találó ige ez és jól illik az Istenanya énekéhez. Jól látható lenne, hogy Isten mindent ami a világe három részre oszt fel: bölcsességre, hatalomra és gazdagságra s ezekben való bizodalmunkat szétzúzza, amikor azt mondja Ő: "mindezeket én hozom létre, ennyire közel vagyok, hiszen ezeket nem a mennyben, hanem a földön hozom létre. Itt vagyok megtalálható." Aki ezekből ismeri meg, az csakugyan dicsekedhetik és kérkedhetik. Mert ha az ember nem bölcs, hanem szellemi szegény, úgy övé az irgalmasságom, ha nem hatalmas, hanem elnyomott, itt van az én ítéletem, az megmenti őt, ha nem gazdag, hanem szegény, szűkölködő, annál inkább vele van az én igazságom.

Bölcsesség alatt a szellemi javak és nagy adományok összességét értjük, aminek alapján az ember elismerést, hírnevet, megbecsülést nyerhet, amint majd a következő versből látni fogjuk; ilyenec az ész, értelem, okosság, tudás, kegyesség, erény, jó élet, egyszerűval minden ami a lélekhez tartozik hozzá, amit Isteninek és szelleminek neveznek, bármilyen nagy adományok lennének is ezek, mégsem azonos egyikük sem Istennel. A hatalom alatt minden felsőbbiséget, nemességet, barátokat, méltóságot és tiszteletet ért. Vonatkozhat akár anyagi, akár szellemi javakra és népre, a vele járó minden joggal, szabadsággal, előnyökkel stb. ami ebben rejlik, mint ahogyan az Írás sem említ külön szellemi felsőbbiséget, még kevésbé hatalmat, hanem csupán szolgálatkészséget és alárendeltséget. Gazdagság alatt egészséget, szépséget, kedélyt, erőt s a testnek minden külső javát kell értenünk.

Ezekkel szemben másik három áll: szellemi szegények, elnyomottak és testiekben szűkölködő nyomorgók. Vizsgáljuk most sorjában mind a hatot.

Isten első cselekedete: az irgalmasság.

Erről szól ez a vers: "az Ő irgalmassága nemzedékről nemzedékre legyen azokon, akik Őt félik. A legfőbb és legnagyobb, vagyis a belső, szellemi javakon kezdi, ez termeli a leggőgösebb, legbüszkébb és legnyakasabb

embereket a földön. Nincs az a gazdag ember, vagy hatalmas úr, aki olyan felfuvalkodott és beképzelt lenne, mint az ilyen okoskodó, aki mindig úgy érzi és azt hiszi, hogy neki van igaza és ő érti helyesen a dolgot és mindenkinél bölcsőbb; ha ellenkezésbe kerül valakivel és vállálnia kellene azt, hogy nincs igaza és neki kellene engedni, akkor olyan istentelen gonoszsággal mer kérkedni azzal, hogy ő nem tévedhet, mert Isten vele van, a többiek valamennyien az ördögéi; van mersze Isten ítéletére hivatkozni, sőt ha alkalmas és módja van rá, tűzzel-vassal keresztülviszi akarátát, aki pedig ellenkezik vele, azt üldözi, elítéli, szidalmazza, fojtoztatja, kergeti, hozzá még azt mondja, hogy ezzel istentiszteletet és istenszolgálatot végzett és még van győződve arról, hogy Isten előtt nagy-nagy hálára és jutalomra érdemesítette magát s efelől annyira bizonyos, hogy a mennybéli angyalok sem bizonyosabbak felőle. Micsoda felfuvalkodottság! De sokszor szól ezekről az Írás, milyen borzalmasan fenyegeti őket; de ők annyira sem érzik, mint kovács üllője a kalapácsütéseket; ez pedig széles körben általános jelenség. róluk mondja Krisztus Ján.16, 26-ban: "Jön idő, hogy aki öldököl és üldöz titeket, mind azt hiszi, hogy isteni tisztteletet cselekszik." Zsolt.10. 5. ugyanezekről szól: "Legyőzi minden ellenségét és ezt mondja: "engem baj nem érhet," mintha csak azt mondanák: nekem igazam van, helyesen cselekszem, Isten ezért gazdagon meg fog jutalmazni. Ilyen volt a moabiták képe, akikről Ész.16, 6. és Jer.48, 29-ben van szó: "Hallottuk Moábról, felette kevély"; gőgje, felfuvalkodottsága, elbizakodottsága, dicsekvése és haragja nagyobb hatalmánál."

Látjuk tehát, hogy az ilyen ember elbizakodottságában többet akar tenni, mint amire képes. Krisztussal és az apostolokkal szemben így viselkedett a zsidó nép is. Ilyenek voltak Jób barátai, akik nagyon bölcsen beszéltek Jób ellen, Istent pedig agyba-főbe dicsérték és hirdették. Az ilyen ember se lát, se hall, mástól tanácsot el nem fogad.

Lehetetlennek tartják, hogy ne legyen igazuk, vagy engedniök kelljen; mindenek keresztlül gázolnak s azt sem bánják ha mindjárt a világ összedőlné is. Az Írás nem győzi korholni ezt a megveszekedett társaságot. Hol füleit bedugó kígyónak nevezi, amely nem akar hallani, hol fékezhetetlen orszarvúnak, majd dühödt oroszlánnak, máskor meg mozdíthatatlan sziklának, vagy sárkánynak, sőt még rosszabbnak is. De legjobban Jób 40, 15 és 41, 1. jellemzi ezeket, ahol behemótnak nevezi őket. Behema állatot jelent, behemót pedig állatsereget vagyis olyan népet, amelynek állati gondolkodása van és nem Isten szellemétől vezettet magát. Isten leírása szerint szemei olyanok, mint a hajnalpír, mert eszéssége határ-

talán, bőre olyan kemény, hogy gúnyt űz abból, ha meglövik, vagy szurják, ami azt jelenti, hogyha ellenük prédikálnak, csak megmosolyogják, mert az ő igazságuk sérthetetlen; egyik pikkely a másikhoz légmentesen zárul, egymáshoz símulnak, hogy Isten szelleme beléjük ne hatoljon; mint a kovács üllője, olyan megkeményedett a szíve, mondja Isten. A sátn teste ez s mindezt Isten át is adja a sátánnak.

Napjainkban az ilyen nép alatt elsősorban a pápa és serege értendő, így van ez már régtől fogva. Ezek így is tesznek, sőt még gonoszabbul, mint valaha. Se látnak, se hallanak, nem használ nekik a szó, a tanács, kérdés, vagy fenyegetés, egyszerűen semmi, mert azt tartják; igazuk van, emellett kitartanak, ha kell az egész világgal szemben is.

De azt mondhatná most valaki: hogyan értsük ezt? Vajjon ne tartsunk ki igazunk mellett? Hagyjuk veszni az igazságot? Nincs olyan parancsolatunk, hogy az igazunkért és az igazságért meg is kell halnunk? Hát a szent vértanúk nem szenvedtek-e az evangéliumért?

Krisztus is, nem akarta a maga igazát? Megesik, hogy az ilyeneknek a nyilvánosság előtt (amint azt fennen hangoztatják: Isten előtt) egyszer-egyszer igazuk van, helyesen és bölcsen járnak el. De én azt mondom: itt az ideje és szükséges, hogy kinyíljék a szemünk; a helyes megoldás az volna, és minden azon fordul meg, hogy helyes fogalmunk legyen az igazságról. Tény és való, hogy az igazságért és jogosságért mindent el kell szenvednünk és abból egy szemernyit sem szabad lealkudni engednünk. Lehet, hogy néha igazuk van, de a hiba ott van, hogy igazságukat nem igaz úton érvényesítik, nem járnak el félelemmel, nem tartják szem előtt Istent; azt hiszik elég ha nekik igazuk van s akkor már önerővel akarják azt érvényre juttatni és a játszmát végig vinni: ezzel igazságukat igazságatlanná teszik, ha az alapjában véve igazság volt is. Sokkal veszedelmesebb a helyzet, ha csak nekik tűnik fel úgy, hogy igazuk van, de nem bizonyosak benne, amint az éppen az isteni igazságokkal és az Istenre tartozó nagyságos dolgokkal megtörténik. Először azonban a közönséges emberi igazságról kívánunk szólni egy egyszerű, kézzelfogható példa alapján.

Ugye igaz, hogy pénz, vagyon, test, tisztület, feleség, gyermek és barátok stb. mind jó dolgok, amiket maga Isten teremtett és adott? Tegyük fel: ha ezek Isten adományai, nem pedig a saját tulajdonaid s ő azzal kísértene meg, hogy le tudnál-e mondani ezekről az Ő kedvéért, tudnál-e sokkal inkább Őhozzá ragaszkodni, mint ezekhez a javakhoz; ha pl. ellenséget küldene rád, aki mindentől részben vagy egészen megfosztva megkárosítana, vagy pedig halál és pusztulás következtében veszítenéd el

ezeket, gondolod, hogy a legkisebb okod is lenne felháborodni, dühösködni, ezeknek tűzzel-vassal való visszaszerzésére, türelmetlenkedésre, mindaddig, amíg mind vissza nem szerezted? Hivatkoznál arra, hogy ezek mind jó dolgok és Isten teremtményei, amiket Ő maga teremtett és az egész szentírás jónak nevezi őket; ennek alapján te, mint Isten Igéjének megtartója ezeket a javakat körömszakadtáig meg akarnád oltalmazni és vissza akarnád szerezni, de legalább is nehezen tudnád nélkülözni, még kevésbé terülmesen lemondani róluk, ugye milyen helyesnek tűnnek ezek fel?

Ha ebben az esetben helyesen akarsz cselekedni, ne menj neki fejfel a falnak. Hogyan? Féld az Istent és mondd: édes Istenem, ezek jó dolgok és a Te javaid, amint Igéd és a Szentírás mondja; de nem tudom nekem szántad-e ezeket? Ha tudnám, hogy nem nekem szántad, egy pillanatig sem küzdenék értük. Ha azonban azt tudnám, hogy inkább nekem akarod juttatni, mint másnak, úgy a Te akaratodnak engedelmeskedve, minden erőmmel harcolnék értük. De mivel ezzel egyáltalán nem vagyok tisztába és csak azt látom, hogy ebben a pillanatban engeded hogy megfosszanak tőlük, Rád bízom az ügyet; várom, hogy mit kell tennem, kész vagyok elfogadni és nélkülözni egyaránt.

Ím ilyen az igaz, istenfélő lélek és az ilyenben van irgalmasság, amiről az Isten anyja énekelt. Így érthetjük meg, hogy Ábrahám, Dávid és Izráel népe egykor miért harcoltak és irtottak ki sokakat. Isten akaratából indultak, istenfélelemmel jártak, nem javakért harcoltak, hanem azért, mert Isten így kívánta tőlük, amint azt a történeti könyvek elmondják és következetesen Isten parancsára hivatkoznak. Látod, itt nem tagadták meg az igazságot. Az igazság azt mondja, hogy ezek jó dolgok, és Isten teremtményei. De ugyanez az igazság mondja és tanítja azt is, hogy ezekről a dolgokról tudjunk le is mondani és minden percben készen lenni arra, hogy ezeket nélkülözzük, ha Isten úgy akaraj, egyedül Istenhez ragaszkodjunk. Amikor az igazság a javakat jónak mondja, még azzal nem kényszerít azok visszaszerzésére; arra sem kényszerít, hogy rossznak minősítsd, inkább légy velük szemben független és ismerd el, hogy azok jók, nem pedig gonoszok.

A joggal és az értelem vagy a bölcsesség minden javával így kell bánunk. Kétségtelen, hogy a jog jó dolog és Isten adománya, Isten ígéje maga mondja, hogy a jog jó, és senki nem mondja jó vagy igaz ügyét jogtalanoknak, vagy gonoszoknak, ha mindjárt életével kellene is érte fizetnie és mindent ami nem Istentől való hagyjon veszni. Ezzel Istent és az Ő Igéjét

tagadnánk meg, aki a jogot jónak, nem pedig gonosznak minősíti. De ha jogfosztás, vagy elnyomatás érne, elkezdenél-e kiabálni, dühösködni, tombolni, az egész világot feldulni, mint ahogyan némelyek tesznek, akik égbekiáltanak, vagy inséget okoznak, a népet és országot nyomorba döntve, a világot háborúval, vérontással töltik be? Mit tudod te, hogy Isten az ilyen adományt és jogot meg akarja-e hagyni neked? Hiszen az Ővé és elveheti tőled azt, bármely pillanatban, bárhol, ellenség vagy barát útján, ahogyan neki tetszik.

Ő megpróbál, hogy tudod-e nélkülözni még az igazságszolgáltatáshoz való folyamodást, elszenvedni a jogtalanságot, és túrni, hogy nem adnak igazat, elviselni a szégyent is az Ő kedvéért és tudsz-e csak Őhöz ragaszkodni?

Ha istenfélő vagy, így gondolkodol: Uram a Te kezekben van minden, én nem akarok magamnak érvényt szerezni, bár tudom, hogy szívesen nekem szánod, mégis aminek vesznie kell, hadd vesszen, csak Te légy az én Istenem.

Lám, ez már illő igénkhez és az Ő irgalmassága vagy az Őt félőkön, akik az Ő akarata nélkül semmit sem akarnak tenni. Íme így töltsd be Isten igéjét mindkét vonatkozásban: először bizonytságot teszel, hogy az általad képviselt igazság értelmet, ismeretet, bölcsességet és fölfogásod helyes és jó, amint Isten igéje maga is mondja, másodszor, hogy ezeket a javakat Isten kedvéért szívesen nélkülözöd, nem bánva ha szégyent és jogtalanságot kell is elszenvednek a világ előtt. Ugyancsak Isten igéjének tanítása szerint két jó vagy helyes dolog van: a bizonyágtétel és a győzelem. Elégedj meg a bizonyágtétellel, hogy igazad van, ha igazadnak nem tudsz érvényt szerezni, bízd Istenre az ügyet, a te kötelességed, hogy hitet tégy mellette, a győzelmet Isten magának tartja fenn. Ha Ő azt akarja, hogy győzz, úgy Ő maga megcselekszi azt, vagy úgy vezeti útjaidat, hogy fejtörés nélkül kézbevéve a dolgokat, valami úton-módon győznöd kell, ahogyan nem is gondoltad, vagy álmodtad soha. Ha pedig nem akarja, elégedj meg az Ő irgalmasságával, ha el is veszik tőled az igazság győzelmét, a bizonyágtételt azonban nem vehetik el. Íme így kell lemondanunk — nem Isten javairól, hanem az azokhoz való gonosz, visszás ragaszkodásunkról, hogy tudjunk nyugodtan szűkölködni és bővölködni egyaránt úgy, hogy mindenkor csak Istenhez ragaszkodjunk.

Ezt tudni kellene minden fejedelemségnek és felsőbbbségnek, akik nem elégszenek meg az igazság megvallásával, hanem egyszersmind minden istenfélelem nélkül érvényt is akarnak annak szerezni, vérrel, nyomorral

árasztják el a világot abban a hitben, hogy jól és helyesen járnak el, mert igaz ügyet képviselnek, illetve képviselni vélnek.

Mi más ez, mint büszke, gőgös Moáb, aki önmagát méltónak tolva fel, arra törekszik, hogy Istennek ezt a gyönyörűséges, nemes kincsét és adományát a jogot magának megszerezze; holott ha Isten színe előtt vizsgálná magát, úgy meglátná, hogy nem méltó rá és bűnei miatt arra sem érdemes, hogy a föld a hátán hordja és kenyérhéjjat egyék. Micsoda vakság! Kicsoda méltó Isten legkisebb ajándékára is? Mi pedig nem csak igényeljük a legnagyobb ajándékokat, a jogot, a bölcsességet és a velük járó tiszteletet, hanem azokat dühösködés, vérontás, nyomorúság árán is igyekszünk kezünkben tartani, azután ilyen vérengző, dühödt, őrjöngő lelkiállapotban megyünk áldozni, börtölni, misét hallgatni, templomok számára alapítványokat tenni, úgyszólván hogy nem lenne csoda, ha a lábunk alatt megnyílnék a föld.

Felvetődik ezzel kapcsolatban egy kérdés az uralkodó vajjon ne védje-e meg országát és népét a jogtalansággal szemben, hanem egyszerűen engedje magát mindenéből kiforgatni? Mi lenne ebből a világból? Véleményemet erre vonatkozóan röviden mondom meg; a világi felsőbbbség köteles megvédeni alattvalóit, amint azt már annyiszor mondtam, mert azért viseli a kardot, hogy rettegetésben tartsa azokat, akik nem tartják magukat az ilyen isteni tanításhoz, hogy így másokat békében, nyugodtan hagynának. Ezzel nem a maga hasznát keresi, hanem a felebarát javát és Isten dicsőségét; szívesen békén maradna és kardját hüvelyében pihentetné, ha Isten nem rendelte volna a gonoszok megfékezésére. Az ilyen védelmet azonban nem szabad olyan esztelenül gyakorolni, hogy többet ártson, mint használjon.

Nagyon oktan az, ha egyetlen személyért egy egész várost veszedelembé döntünk, avagy egy faluért vagy városért az egész országot kockáztatjuk.

Ha csak Isten, mint egykor, erre külön parancsot nem ad: Ha valami kóbor útonálló kifoszt egy polgárt s te a jogtalanság megtorlására indított egész hadsereggel törsz ellene, felégetve az egész országot, ki okozza a nagyobb kárt? Az útonálló-e vagy az uralkodó? Dávid is sokszor elnéző volt, ha mások megkárosítása nélkül nem tudott büntetni. Így kell tennie minden felsőbbbségnek is, viszont az egyes polgárnak is el kell szenvednie valamit a közösség érdekében és ne szabad kívánnia, hogy miatta a többiek nagy kárt szenvedjenek. Természetesen nem minden eset azonos. Krisztus sem engedte a konkolyt kiszagatni, hogy vele együtt a búzát is

ki ne tépjék. Ha minden kis semmiséért hadakoznánk és el nem néznénk semmit sem, akkor sohasem lenne béke. Ellenkezőleg, mindig csak háborúság. Az igazság, vagy igazságtalanság sohasem nyújt teljes alapot a mérlegelés nélküli megtorlásra, vagy háborúskodásra. Mindig van elengedő lehetőség a méltányos, mások megkárosítása nélküli megtorlásra. Minden uralkodónak vagy felsőbbségnek inkább az egész közösség, mint az egyesek érdekét kell szem előtt tartania. Nem fog meggazdagodni az az ember, aki eldobja libáját azért, mert valaki annak egy tollát kiszakította. De most nincs rá idő, hogy a hadviselésről szóljunk.

Az isteni dolgokkal, a hittel és evangéliummal, mint legfőbb jókkal is így kell bánni és semmi szín alatt sem szabad veszni hagyni őket. De igazságot, kegyet, tiszteletet, népszerűséget és ezeknek velejáróit mérlegelve Istenre kell hagyni. Itt ne törekedjünk győzelemre, hanem csak a bizonyosságtétlере, azt is szívesen eltűrve, ha emiatt ország-világ előtt igazságtalan, csalo, eretnek, tévtanító gonosztevőként gyaláznak, üldöznek, megégetnek, kergetnek, vagy más úton-módon pusztítanak is el.

Mert ebben nyilvánul meg az Isten irgalmassága. Az életet elvehetik, de a hitet és igazságot nem; bár e téren mindig kevesen vannak, akik itt éppen úgy mint a világi javak esetében küzdenek és csodálatosan harcolnak a győzelemért és azok érvényrejuttatásáért (obziliegen). Hiszen azok is kevesen vannak, akik igazán és meggyőződésből tesznek erről bizonyosságot. Az ilyen ember csak tűrjön és szenvedjen azok kedvéért, akik lelki üdvösségükben szenvednének kárt az evangélium ügyének bukásával. Sőt az ilyen ember Isten színe előtt sokkal jobban fog emésztődni és fáradozni azon, hogy másokat lelki károsodástól megmentsen, mint a moabiták küzdenek mulandó javaikért és jogaikért, amint fentebb mondtuk. Sirlalmas állapot áll elő, ha Isten ígéje elbukik és nem jut győzelemre, nem a hitvallókra nézve, hanem azokra, akiknek általa kellene megtartatniok

A próféták, Krisztus és az apostolok azért szenvedtek és keseregtek annyit Isten ígéjének elnyomása miatt, holott minden igazságtalanság és egyéni kár elszenvedésére örömmel készek voltak. Mert itt a győzelem akarásának egészen más, egyéb javak esetétől teljesen különböző indítóoka van. E téren természetesen senki se kövessen el erőszakot, azaz az evangélium igazságát senki se akarja erőszak alkalmazásával esztelenül megvédeni, vagy kivívni, hanem Isten előtt meg kell alázkodnunk, tudva azt, hogy ilyen nagy ügy képviselőjére méltatlanok vagyunk, bízunk mindent könyörgéssel és esdekléssel az Ő irgalmára.

Igen, íme Isten első cselekedete, hogy irgalmas azokhoz, akik nézeteikről, igazságukról, bölcsességükről, általában szellemi javaikról szívesen lemondanak, és a lelki szegénységet készséggel vállalják.

Ezek az igazi istenfélők, akik semmire, még a legcsekélyebbre se tartják magukat méltónak, szívesen állnak Isten és emberek előtt pőrén, mezítelenül. Ha azonban valamit kaptak, azt ingyen kegyelemből, önérdemük nélkül kapottként fogadják és mint idegen javakat dicsérettel, hálával és félelemmel használják, azokban nem keresik a maguk akaratát, örömét, dicséretét és dicsőségét, hanem egyedül Istenét, akiéi azok. Mária rámutat arra, hogy Isten mennyivel szívesebben gyakorolja az irgalmasságot, ezt a legfenségesebb cselekedetét, mint ennek az ellenkezőjét, a büntetést, amikor azt mondja, hogy ez a cselekedete nemzedékről nemzedékre vagyon (azokon) az őt félőkön, amíg ama cselekedete csak harmadik-negyedik nemzedékig hat, és ebben a versben nem határoz meg sem célt, sem időt, amint a következőkből nyilvánvalóvá lesz.

Isten második cselekedete: A szellemi felfuvalkodottság összetörése.

"Hatalmas dolgot cselekedék karjának ereje által: elszéleszté az ő szívük gondolatában felfuvalkodottakat."

Az írásban Isten karja Istennek közvetlenül gyakorolt hatalmát jelenti. Csendben és titkon működik ez, s csak akkor vehető észre, amikor már végbement; ez a hatalom, vagyis az Ő karja csak hittel érthető és ismerhető meg. E felett kesereg Ézs.53, 1. is: hogy olyan kevesen vannak, akik az Ő karját hittel megértik és azt mondja: Ki hitt a mi tanításunknak és az Úr karja kinek jelentetett meg? Mindez azért van, mert titokzatosan, szemmel nem láthatóan működik. Hab.3,4. is arról szól, hogy Isten kezében szarvak vannak az Ő hatalmának megmutatására és mégis azt mondja, hogy hatalma el van rejtve. Hogyan lehet ez?

A következőképpen: Ha Isten a teremtmények közreműködésével működik, akkor világosan láthatjuk az erőt, vagy erőtlenséget; innen ered a közmondás is: Isten is az erősek pártján van. Ha tehát egy fejedelem háborút nyer, akkor Isten általa verte meg a másikat. Ha valakit felfal egy farkas, vagy kárt vall miatta, akkor ez teremtmény közreműködésével, közvetítésével történt. Isten alkotja, vagy zúzza szét egyik teremtményt a másikkal, látom a cselekvőt és látom a cselekvés eredményét. Azonban

egészen másként áll a dolog akkor, amikor az Ő karja által közvetlenül maga működik; mielőtt még sejtenénk, máris romokban van, viszont felépít valamit, mielőtt azt észrevennénk, vagy meglátnánk. Így azonban csak a világ két táborának, a kegyesek és gonoszok viszonylatában cselekszik. A kegyeseket megerőtleníti, elnyomatásnak engedi át, úgyhogy helyzetüket mindenki kilátástalannak véli és azt hiszi, hogy végük van; pedig ereje éppen akkor van hozzájuk legközelebb, de annyira rejtetten és titkon, hogy az elnyomatásban lévők maguk sem érzik ezt, de hiszik. Itt van jelen Isten egész ereje és hatalmas karja. Mert ahol elfogyott az emberi erő, ott lép működésbe Isten ereje, ha ezt váró hite van.

Ha aztán végetér az elnyomatás, akkor lesz nyilvánvalóvá, hogy az erőtlenségben milyen nagy erő rejlik, ill. működött. Íme így volt Krisztus teljesen erőtelen a kereszten, és éppen akkor volt a leghatalmasabb: legyőzte a bűnt, halált, világot, poklot, ördögöt és minden gonoszt. Éppen így voltak erősek a vértanúk valamennyien és győztek, így győzedelmeskednek a szenvedők és elnyomottak ma is. Ezért mondja Joel 3, 10.: "Mondja az erőtelen: hős vagyok, de mondja azt hitben, ne pedig tapasztalatból, amíg ez (erőtlensége) véget nem ér.

A másik tábor ezzel szemben engedi Isten, hogy nagyságban és hatalomban erősödjék. Erejét megvonja tőlük és engedi, hogy önerejükben felfuvalkodjanak. Mert ahol emberi erő lép sorompóba, onnan eltávozik Isten ereje. Ha aztán a hólyag felfúvódott és mindenki úgy látja, hogy jól fent van, győzött és már maguk is biztonságban érzik magukat, abban a hiedelemben, hogy minden sikerült, akkor Isten beleszúr a hólyagba, és mindennek végbe. A balgák nem is sejtik, hogy amikor fölemelkednek és erőre kapnak, már elhagyta őket Isten ereje és karja már nincs velük. Az ő ügyük csak meghatározott ideig állhat meg, azután nyomtalanul eltűnik mint a buborék, mintha soha nem is lett volna. Ilyen értelemben szól Zsolt. 73, ahol a zsoltáros nagyon csodálkozik azon, hogy a gonoszok milyen gazdagok, biztos alapon állók és hatalmasok a világban, de végül azt mondja, hogy nem tudtam megérteni, amíg Isten titkaiba bele nem tekintettem és meg nem láttam, hogy milyen lesz a végük. Ekkor láttam meg, hogy önámításukban emelkedtek föl és éppen abban aláztattak meg, amiben magukat felmagasztalták; milyen hamar jutnak romlásra milyen gyorsan érnek véget és hirtelen eltűnnek, mintha sohasem lettek volna, akárcsak a felébredő ember tűnő álma. S A Zsolt.37,35. is mondja: "Láttam istentelen embert felnövekedni és szétterjeszkedni, mint cédrusfát a

Libanon hegyén, kissé elmentem tőle és imé már nem volt sehol; kerestem de már nem volt található.

Csak a hitetlenségünkől függ, hogy nem tudunk kis ideig bizakodva várni, különben mi is örömmel láthatnók meg, hogy Isten irgalmassága és minden ereje az Őt féltőkön, az Úr karjának ereje pedig teljes komolyságával és minden hatalmával a kevélyek ellen van. Mi hitetlenek ökölrel tapogatunk Isten irgalmassága és karja felé s ha abból semmit sem érzékelhetünk, mindjárt azt hisszük, hogy elvesztettük azt és az ellenség győzött, mintha elvesztettük volna az Isten kegyelmét és irgalmasságát és karja ellenünk irányulna. Onnan van ez, hogy nem ismerjük az Ő jellegzetes működését, ezért aztán nem ismerjük Őt magát sem, irgalmasságát és karját sem. Mert az Ő akarata, hogy Őt hitben ismerjük meg; ezért érzelmeinket, értelmünket és szemünket be kell zárunk, ezek csak botránkozásra vannak, ezért kell kivájnunk és kidobnunk. Márk 9, 47.

Istennek két ellentétes cselekedete ez; megtanuljuk belőle, hogy Istennek a beállítottsága az, hogy elrejtőzik az okosok és bölcsek elől, az együttűekhez és elnyomottakhoz pedig közel van. Ezt aztán szeretetre és magasztalásra méltóan cselekszi és vigasztalást ad a test és lélek és minden erő számára.

De elmélkedjünk csak e szavak felett: elszéleszti a szívük gondolatában felfuvalkodottakat. Amint mondtuk, éppen akkor széleszti el őket, amikor saját bölcsességükkel eltelve a legokosabbak; Isten bölcsessége tehát már bizonyosan nincs jelen. Hogyan törhetné össze jobban őket annál, hogy megfosztja őket az Ő örökkévaló bölcsességétől és engedi, hogy elteljenek saját ideigvaló, gyarló, mulandó okosságukkal? Mária ugyanis azt mondja: akik szívük gondolatában felfuvalkodtak, vagyis akik nem az Isten-adta látásban, gondolkodásban és értelmében gyönyörködnek, hanem abban, amit szívük nyújt a leghelyesebb, legjobb és legbölcsebbként; ezért aztán lenézik az istenfélőket, azok igazságát és véleményét elnyomják, nevetségessé teszik, a végsőig üldözik, csak hogy saját ügyüket bizonygassák, elismertessék, s ha ezt elérték, dicsekszenek és kérkednek.

Így bántak a zsidók Krisztussal és nem látták meg, hogy ezzel éppen saját ügyük bukott el és szégyenült meg, Krisztus pedig a legnagyobb dicsőségre emeltetett.

Látjuk tehát, hogy ez a vers a szellemi javakról szól és arról, hogy bennük miként ismerhető fel Isten kétirányú cselekvése, hogy ennek alapján szívesen vállaljuk a lelki szegénységet (szellemi) igazságtalanságot és hagyjuk hadd legyen az ellenfélnek igaza, hiszen úgyse boldogul sokáig; Isten

ígérete erősen megáll: Isten karja elől nem menekülhetnek meg, amennyire felmagasztalták magukat, annyira kell alászállniok, ha ezt hisszük. Ahol nincs meg ez a hit, Isten ott nem cselekszi ezt meg, hanem szabad folyást enged és amint fentebb mondtuk, a teremtmények által munkálkodik nyilvánvalóan. Ez azonban nem az Ő igazi működése, amelyekből megismerhető volna, mert a teremtmény erői is belevegyülnek s ezek már nem tisztán Isten cselekedetei, amelyeknek lényegéhez tartozik hozzá az, hogy Ő egyedül cselekszik minden más közreműködés nélkül.

Ez az eset áll elő, ha megerőtlenedünk, ha igazságunk vagy szándékunk elnyomást szenved és Isten erejét engedjük magunkba áradni. Ez nemes cselekedet!

Milyen mesterien leplezi le a hamis képmutatókat, s nem a kezükre, vagy a szemükbe néz, hanem a szívükbe, amikor azt mondja: szívük gondolatában felfuvalkodottak. Itt az isteni igazság ellenségeire gondol, amilyenek a zsidók voltak Krisztussal szemben és amilyenek ma is vannak bőven. Ezeknek a tudósoknak és szenteknek gőgje nem a ruházatban, viselkedésben nyilvánul meg, hiszen sokat imádkoznak, böjtölnek, prédikálnak, sokat tanulnak, miséznek is, elázatosan hordják a fejüket, díszes ruhát viselnek s abban a tudatban élnek, hogy náluk az igazságnak és Istennek nincs is nagyobb barátja.

De vajon árthatnának e többet az igazságnak, mint éppen az ő szent, kegyes, tudós mivoltukkal?! Lényük kápráztató látszatot kelt és ilyen hatással van a tömegre. Elgondolásuk jóhiszemű, imádkoznak Istenhez s megesik a szívük a szegény Jézuson, aki az ő szemükben olyan igazságatlan, gőgös és nem olyan kegyes mint ők. Róluk mondja Máté 11,19-ben: "És igazoltaték a bölcsesség az ő fiaiktól", ami azt jelenti, hogy ők igazabbak, bölcsőbbek mint én, aki magam vagyok az isteni bölcsesség, ahogy én cselekszem az helytelen és ők oktatnak ki engem. Ezek a legmérgezőbb, legártalmasabb emberek a földön, a szívnek pokoli, ördögi gőgje, amin már nem lehet segíteni. Ezek nem hallgatnak senkire, ha valaki mond nekik valamit nem érdekli őket, szerintük csak a szegény bűnösöknek van erre szükségük, nem pedig nekik. János, de maga Jézus is Luk. 3,7-ben mérges kígyóknak fajzatainak nevezi őket. Ezek az igazi bűnösök, akik nem félik az Istent; mivel amint már mondtam, Isten és az igazság nevében ők üldözik leghevesebben az igazságot és a jogosságot, ezért nem is érdemelnek mást, mint hogy Isten, gőgjükkal együtt szét-szórja őket. Ezért Isten három ellensége sorában őket illeti meg az első

hely. Mert a legkisebb ellenség a gazdagok, a hatalmasok már sokat ártanak, de a tudósok felülmúlják valamennyit, mert ők vezetik félre a többieket. A gazdagok önmagukból írtják ki az igazságot, a hatalmasok másokból számúzik, de a tudósok önmagukból teljességgel kioltják, helyette mást, szívük gondolatait eszelik ki, úgyhogy az igazság többé nem tud bennük érvényre jutni. Amennyivel jobb az igazság az embereknél akikben lakozik, annyival gonoszabbak a tudósok a hatalmasoknál és gazdagoknál. Bizony, Isten igen gyűlöli őket, amit meg is érdemelnek.

Harmadik cselekedet: A nagyok megalázása. Hatalmasokat dönt le trónjaikról.

Az előzők után már könnyen érthető ez a cselekedete s a következők. Isten ugyanúgy bánik velük, mint a böccsekkel és okoskodókkal, akiket megront önfejlésükben és hiábavaló gondolataikban, mert azokban bízunk, és az istenfélőkkel szemben gőgösködnek, úgyhogy ezek főleg Isten ígéjéért kénytelenek jogtalanságot eltűnni, gondolkodásuk kárhoztatását elszenvedni; Isten ugyanígy rontja meg és taszítja le a hatalmasokat, nagyokat; hatalmukkal basáskodásukkal együtt, amelyben bízva követik el túlkapásaikat alattvalóikon és az aláztos kegyeseken, akik kénytelenek miattuk veszteséget, kínt, halált és minden gonoszságot elszenvedni. De ahogyan vigasztalja a jogosság, igazság és az Ige miatt igazságtalanságot és kárt szenvedőket, éppen úgy vigasztalja a kárvallottakat és gonoszságot szenvedetteket is, és amennyire vigasztalja ezeket, ugyanannyira rettegetti amazokat.

Mindezt azonban hitben kell felismerni és kivárni, mert Ő a hatalmasokat nem olyan gyorsan semmisíti meg, ahogyan megérdemelnék, hanem hagyja futni egy ideig őket, amíg hatalmuk a csúcspontra emelkedik. Ott aztán nem tartja meg őket, önmagukban nem tudnak megállni, hanem minden külső behatás és támadás nélkül összeomlik minden, magától, s felszabadulnak az elnyomottak ugyancsak minden zaj nélkül, mert Isten ereje lakozik bennünk, ami megmarad akkor is, ha amaz leomlott is.

Ügyeljünk arra is, hogy nem azt mondja, hogy Isten a trónokat töri össze, hanem, hogy a hatalmasokat dönti le trónjaikról, azt sem mondja, hogy a kicsinyeket lent hagyja, hanem hogy felmagasztalja őket.

Mert amíg a világ világ lesz, kell hogy legyen felsőbbség, hatóság, hatalom és trón. Azt azonban nem sokáig tűri Isten, hogy ezzel visszaéljenek, ellene fordítsák, s a kegyesekkel igazságtalanul bánjanak és ne istenfélelemmel éljenek hatalmukkal az Ő dicséretére és az igazság védelmére. A történelemből tapasztalatot szerezhet bárki, hogy Isten hogyan emel fel egy-egy birodalmat, és buktat el másokat, felmagasztal egy fejedelemséget és elnyom egy másikat, megsokasít egy népet és kiírt egy másikat; így tett ő az asszírokkal, babilóniakkal, perzsákkal, görögökkel s a rómaiakkal. Valamennyien azt képzelték, hogy örökké fognak uralkodni. Semmiképpen sem az értelmet, bölcsességet és jogot törli el, hiszen a világ fennállásához szükséges az értelem, szükség van az értelemre, bölcsességre és a jogra, hanem a gőgöt és magabizókat, akik mindezzel magukat szolgálják, önmaguknak tetszelegnek, Istent nem félik, sőt az istenfélőket és az isteni jogrendet üldözik, s így Isten ezen szép adományaival csúnyán visszélnek.

Isten dolgaival kapcsolatban meg általában az a helyzet, hogy ezek a bölcselkedők és gőgös okoskodók rendszerint a hatalmasokhoz szegődnek, s őket az igazság ellen hangolják, amint Zsolt.2, 2. írja: "A föld királyai felkereskednek és a fejedelmek együtt tanácskoznak az Úr ellen és az Ő felkentje ellen..." úgyhogy a bölcsek, hatalmasok, gazdagok, vagyis a világ maga — legnagyobb és legmagasabbrendű értékeivel szükségképpen ellensége a jogosságnak és az igazságnak, ezért vigasztalja a Szentszellem emezeket a szűzanya szavaival, hogy ne tévelyegjenek és meg ne romoljanak. Csak hadd legyenek ők bölcsek, hatalmasok, gazdagok, úgy sem tart soká ez. Mert ha a szentek és műveltek a hatalmasokkal és urakkal, sőt gazdagokkal együtt jogosságért és igazságért nem pedig az ellen küzdenének, hogyan létezhetnék akkor igazságtalanság? Kicsoda szenvedne el akkor még sérelmet? Sajnos nem ez a helyzet, mert a világ színe-java, a műveltek, szentek, hatalmasok, a nagyok és gazdagok a sátán tulajdonaként az Isten és az igazság ellen harcolnak, amint Hab.1, 16-ban mondja: "Eledle finom és válogatott, mert a gonosz szellem nyalánk, ingyenc és a legjobb, legízletesebb, válogatott ingyencfalatokat szereti, mint a medve a mézet." Ezért a tanultak, a szent képmutatók, a nagyurak, gazdagok a sátán ingyencfalatai, viszont a világ megvetettjeit, szegényeket, alacsonysorban levőket, együgyűeket, jelentéktelen lenézetteket Isten maga választotta ki, amint Szt. Pál I. Kor. 1 28-ban mondja: "És engedi, hogy a világ színe-javától szenvedjenek a jelentéktelenek, hogy mindenképpen eljussunk annak megismerésére, hogy üdvösségünk nem embere-

ken, hanem Isten erején és cselekvésén fordul meg, amint Pál is mondja. Ezért megáll a mondás: tudós, hatalmas és gazdag a menyországban ritka mint a fehér holló. Mert a tudósok nem mondanak le szívük felfuvalkodtságáról, a hatalmasok az erőszakról, a gazdagok élvezeteikről, s így a vesztükbe rohannak.

Negyedik cselekedet: A kicsinyek felmagasztalása.

Alacsonyorsban levőket magasztal fel.

A kicsinyek alatt nem alázatosokat kell értenünk, hanem a világ szemében jelentéktelen senkiket. Ugyanaz a szócska ez, amit fentebb már önmagára vonatkozóan használt: rátekintett az Ő szolgálóleányának alázatos állapotára. Bár azok akik az alacsonyorsot, a jelentéktelenséget jószívvvel vállalják és nem törnek nagyra, bizonyára alázatosak is egyúttal.

A felmagasztalást nem úgy kell érteni, hogy Isten a letaszítottak helyébe a trónra őket ülteti. Ugyanúgy az istenfélők iránti irgalmassága sem abban nyilvánul meg, hogy a tudósok, azaz a gőgösök helyébe teszi őket, hanem sokkal többet ad nekik azzal, hogy Istenben és szellemük által minden trón és hatalmasság és minden tudomány felett bírónak teszik őket, itt és odaát, mert ők minden tudósnál és hatalmasnál többet tudnak. Hogy ez miként történik, azt felesleges ismételnünk, hiszen az első cselekedettel kapcsolatban fentebb már kifejtettük. Mindezt a szenvedők vigasztalására és a zsarnokok megfélemlítésére mondtuk, bár lenne annyi hitünk, hogy ennek hitelt adnánk.

Ötödik és hatodik cselekedet:

Éhezőket töltött be javakkal és gazdagokat küldött el üresen.

Amint fentebb mondtuk, az alacsonyorsban lévőket alatt nem azokat kell érteni, akik semmibevert, megvetett állapotban vannak, hanem akik ezt az állapotot szívesen viselik, vagy vállalják, különösen ha Isten ígéje, vagy az igazság miatt kényszerülnek erre, ill. abba; ugyanígy az éhezők szó se azokat jelenti, akik élelemben szűkölködnek, vagy abban teljes hiányt szenvednek, hanem azokat, akik szívesen szenvednek hiányt, különösen ha erre Isten, vagy az igazság miatt erőszakkal kényszerítették

őket. Van-e alábbvaló, senkiházibb, nyomorultabb a sátánnál és az elkárhozottaknál, vagy azoknál, akik saját gonoszságuk miatt szenvednek gyötretetést, éhínséget, pusztulást és végül azoknál, akik az alacsonysort és szűkölködést kényszerből, nehéz szívvel viselik el? Pedig ezzel nem segítenek magukon semmit, sőt csak szaporítják és növelik nyomorúságukat.

Nem róluk szól az Istenanya, hanem azokról, akik egyesek Istennel és Isten is velük, benne hisznek és bíznak.

Ezzel szemben mi hátrányt jelentett a szent atyáknak, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak, hogy ők gazdagok voltak? Mi hátrányt jelentett Dávidnak a királyi trón, Dánielnek a Babilóniában viselt hatalom, s a magas méltóságban vagy gazdagságban élőknak hatalmuk és vagyonuk, ha szívükkel nem azon csüggenek és nem a maguk hasznát keresik benne? Salamon a Péld.besz.-ben azt mondja (16,26): "Isten a szellemet vizsgálja." vagyis, nem a külső látszat szerint ítél, hogy gazdag vagy szegény, előkelő vagy alacsonysorsú-e az ember, hanem a szellem állapota szerint. Az emberek és társadalmi osztályok közötti különbségek e földi életben mindig meglesznek, de szíve ne ragaszkodjék hozzá, se ne meneküljön tőle, vagyis ne csügjön a hatalmasokon, és ne kerülje az alacsonysorban lévőket és a szegényeket. Ilyen értelemben mondja Zsolt. 7, 10 is: "isten a szívet és a veséket vizsgálja, ezért igaz bíró Ő." Az emberek azonban látszat szerint ítélnék, ezért tévednek olyan sokszor. Ezek a cselekedetek éppúgy mint az előbbiek, titkon mennek végbe, úgyhogy megtörténtükig senki még csak nem is sejtí. A gazdag nem veszi észre a maga üres, nyomorult voltát, csak amikor meghal, v. tönkremegy, akkor látja be, hogy egész vágya milyen semmitérő volt. Zsolt. 76,6 is ezt mondja: "Elszélednek (azaz meghalnak) a nagy vagyonok birtokosai és akkor veszik észre, hogy nincs a kezükben már semmi." (az emberi vagyonból). Viszont az éhezők is csak a végén tudják meg, hogy milyen jóllakottak, akkor értik csak meg Krisztus szavait, Luk.6,21.: "Boldogok az éhezők és szomjúhozók, mert megelégtetnek", valamint az Istenanyának drága biztatását: "éhezőket töltött be javakkal."

Teljességgel lehetetlen, hogy Isten a benne bízókat éhenhalni engedje, inkább minden angyalát elküldené annak táplálására. Illést a hollók táplálták, s vele együtt a sareptei özvegyet egy maroknyi liszt tartotta fenn hosszú ideig. Isten nem hagyhatja el a benne bízókat, erre vonatkozóan mondja Dávid Zsolt. 37, 25-ben: "Gyermek voltam, meg is vénhedtem, de nem láttam, hogy elhagyottá lett volna az igaz, magzata pedig kenyér-

kéregetővé." Igaz ember az, aki Istenben bíz. Ugyancsak Zsolt. 34, 11: "A gazdagok szűkölködnek és éheznek, de akik az Urat keresik, semmi jót nem nélkülöznek. És Sámuel anyja Szt. Anna I. Sám. 2,5.: "A megelégedettek bérért szegődnek el, hogy megkeressék kenyérüket, az éhezők pedig megelégtetnek."

Nyavalyás hitetlenségünk azonban mindig útját állja annak, hogy Isten velünk is megtegye és ezt mi is megtapasztalhassuk és megismerhesük. Mi előre jól akarunk lakni és mindennel betelni, mielőtt az éhínség és szükség ránk szakadna és a bekövetkező inségre és nyomorúságra már előre ellátjuk magunkat tartalékkal, hogy Istenre és az Ő cselekedetére sohasem kelljen rászorulnunk. Miféle hit az, amely csak addig tud bízni Istenben, ameddig az összegyűjtött tartalékkal önmagán segíteni tud az ember? A hitetlenség az oka annak is, hogy amikor Isten igéjének az igazságnak, jognak összetiprását és a jogtalanság felülkerekedését látjuk, csendben meghúzódnunk, nem élünk a megtorlással, nem emeljük fel szavunkat, nem is helytelenítjük, csak hagyunk mindent menni a maga útján. Miért? Attól félünk, hogy ránk támadnak és annyira kifosztanak, hogy éhen kell vesznünk, örökre lecsúszunk. Azt jelenti ez, hogy Istennél többre becsüljük a mulandó javakat s ezeket bálványozzuk, úgyhogy méltatlanokká leszünk Isten vigasztaló ígéretének meghallgatására és megértésére, hogy Ő az alacsonysorban levőket felemeli, s a hatalmasokat letöri, a szegényeket megelégti, a gazdagokat megüresíti; s természetesen cselekedeteinek megismerésére sem juthatunk el soha, ami nélkül pedig üdvösség sincs, csak örök kárhozat, amint Zsolt. 28,5. mondja: "minthogy nem figyelnek az Úr cselekedeteire és kezének munkáját nem értik, lerontja és soha többé fel nem építi őket." Meg is érdemlik, mert nem hisznek az Ő ígéreteinek, könnyelmű, hazug Istennek tartják, szavaira nem mernek építeni vagy kezdeni valamit; ennyire semmibe veszik az Ő igazságát. Merjünk csak az Ő igéjére építeni és próbáljuk csak meg, hiszen Mária nem azt mondja, hogy Ő jóllakottakat töltött be és a nagyokat emelte fel, hanem az éhezőket töltötte be s az alacsonysorban levőket emelte fel.

Az éhség és inség kellős közepébe bele kell menni, esni, hogy megtapasztald mi is az az éhezés és nyomorúság, amikor tartalék hiányában se te, se mások nem tudnak segíteni rajtad, egyedül az Isten, mert ez a cselekedet egyedül Istené, mint olyan valami, ami mindenki más számára lehetetlen. Épp így nem elég a megaláztatásról csak elmélkedni, beszélni, bele kell kerülnöm minden emberi segítségtől elhagyottan, benne marad-

nom, hogy egyedül Isten munkálkodhassék, de ha erre sor kerül, legalább vágyakozzál utána, s ne irtózzál tőle.

Azért vagyunk keresztyének és van evangéliumunk, — amit az ördög és az emberek nem bírnak elviselni, — hogy inségben és megaláztatásokba jutva, általa Isten munkálkodhassék bennünk. Gondold csak meg, ha megelégitene mielőtt megéheztlél volna, vagy felmagasztalna mielőtt megalázott lettél volna, valóságos csalónak kellene lennie és nem tehetné meg azt, amit ígért, hanem cselekvése önmaga csúfságára lenne, holott Zsolt.111,7 azt mondja: "kezeinek cselekedetei hűség és igazság." Ha Ő mindjárt nyomorúságod és megaláztatásod kezdetén tenne valamit, vagy egészen kis szükségben és megaláztatásban lenne segítségedre, ez az Ő isteni hatalmához és méltóságához nem illő csekélység lenne. Zsolt.111,2-ben pedig azt mondja: "Nagyok az Úrnak cselekedetei, kíváncsok mindazoknak, akik gyönyörködnek azokban."

Lássuk ennek az ellenkezőjét. Ha a hatalmasokat és gazdagokat még hatalomra jutásuk és meggazdagodásuk előtt akarná összetörni, hogyan volna ez lehetséges? Előbb egészen magasra kell jutniok és meggazdagodniok, hogy ők maguk s az emberek úgy véljék, — alapjában véve úgy is van, — hogy őket senki se tudja letörni és megfélemezni. Bizonyosnak kell lenniök dolgukban, hogy azt mondhassák, amit Ézs.47,8 róluk és Babilonról mond: "És most halld meg ezt bujálkodó, aki bátorságban ülsz, aki azt mondja szívében: én vagyok és nincs senki több, nem leszek özvegy-ségben és a gyermektelenséget nem ismerem. (vagyis, nem leszek erőtlén és támasznélkülivé) és mind a kettő eljő reád, nagy hamar egy napon." Ebben az esetben nem tud már cselekedni az Isten. Így engedte meg Isten a fáraónak, hogy izráel fiai nyakára nőjön és sanyargassa őket; Ő maga mondja: Móz. 9,16-ban, "Azért emeltelek föl téged, hogy megmutassam rajtad az én hatalmamot és hogy hirdessék az én nevemet az egész földön. Ilyen példákkal van tele a Biblia, amely Isten ígését és cselekedeteit tanítja csak és elveszi az emberi cselekvést és beszédet.

Íme milyen nagy vigasztalás rejlik abban, hogy nem ember, hanem maga Isten nem is csak valamit ad az éhezőnek, hanem betölti, megelégti.

S hozzáfűzi Mária még azt is, hogy "javakkal", vagyis az ilyen betöltés nem ártalmas, hanem hasznos, üdvös, amely a test és szellem és minden erő számára egyaránt jótétemény. Egyben rámutat arra is, hogy előzőleg mennyire nélkülözte a javakat és nagy inségben szűkölködött nélkülük. Mert főntebb mondtuk már, hogy a gazdagság a test megelégtetésére

szolgáló, mulandó javakat jelenti, amelyek a lelket is megvidámítják. Az éhezés viszont nem csak az ételnek, hanem általában a mulandó javaknak a nélkülözését jelenti. Az ember mindent nélkülözni tud, csak a táplálékot nem, úgyhogy javaink majdnem mind a táplálkozásunkat szolgálják. Táplálék nélkül nem élhet senki sem, ha mindjár ruházat, ház, pénz, vagyon és emberek nélkül meg is volna. Az írás a mulandó javak körébe a legfontosabb és legkevésbé nélkülözhető szükségleteket sorolja, úgyhogy a fősvényeket és a mulandó javakra áhítozókat a has szolgálainak nevezi, (Róma 16,18.) és azt mondja róluk, hogy istenük az ő hasuk. (Fil.3, 19.)

Buzdíthat-e valaki erőteljesebben, biztatóbban az önkéntes éhezésre és szegénységre, mint az Istenanyának találó szavai, hogy t.i. Isten minden éhezőt javakkal akar betölteni? Akit ezek a szavak a szegénység ily megbecsülése és magasztalása sem indít meg, az bizonyosan hitetlen és bizalmatlan mint a pogány. Lehet-e aztán a gazdagságot jobban elátkozni és a gazdagokat ijesztőbben megrémíteni mint azzal, hogy Isten őket üresen küldi el? Óh milyen mérhetetlen nagy dolog mindkettő: Istentől megelégtetni és tőle elhagyni! Mennyire lehetetlen dolog, hogy itt egyetlen teremtmény is tanácsoljon, vagy segítsen! Hogy megrémül az ember, amikor meghallja hogy kitagadta az atya, vagy elveszítette ura kegyét, mi hatalmasok és gazdagok pedig nem ijedünk meg, amikor azt halljuk, hogy Isten magunkra hagy, sőt nemcsak hogy cserbenhagy, hanem ráadásul letaszítással, lealacsonyítással és koldussá tévéssel fenyeget.

Az Atya jósága és az uralkodó kegye viszont milyen örömet okoz, amire sokan úgy rá tudnak hagyatkozni, hogy testi és vagyoni érték nem is fontos a számukra. Itt Isten ilyen ígéretet és biztató vigasztalást nyújt és mi képtelenek vagyunk élni vele, azt javunkra fordítani, érte hálát adni és benne örövendezni! Óh nyomorult, kőkemény, megátalkodott hitetlenség, nem érzed meg ezeket a nagy dolgokat?!

Elég legyen ennyi Isten hat cselekedetéről.

"Felvette Izráelnek az Ő szolgájának ügyét,
hogy megemlékezzék az Ő irgalmasságáról."

Istennek rajta és minden emberen véghezvitt cselekedetei után visszatér az elsőhöz, amivel kezdte s a Magnificatot Isten minden más cselekedete felett álló legnagyobb művével, az Isten fiának emberré lételeével fejezi be, s nyíltan megvallja, hogy ő az egész világ szolgálóleányává lett azáltal, hogy a benne véghezvitt művet nemcsak önmaga, hanem az egész Iz-

rál javára történtnek minősíti. Izráel mégis ketté osztja s csak arra a részre hivatkozik, amely Istennek szolgál.

Istennek azonban csak az szolgál, akinek van Istene és engedi, hogy benne Ő munkálkodjék, miről fentebb volt szó. Manapság az "istentisztelet" kifejezést sajnos egészen más értelmezéssel és jelentéssel használják, úgyhogy aki hallja, semmiképpen nem az eféle cselekedetek jutnak eszébe, hanem harangzúgás, templomi ének, a miseruhák és süvegek aranya, selyme és drágaköve, kegyhelyek, ostyartartók, orgonák, szentképek, processziók, templombajárás és ami a legfontosabb, a rózsafűzér morzsolgatása, az imamormolás. Sajnos ide jutott az istentisztelet, erről azonban tudni nem akar, mi pedig csak ilyesmirel tudunk.

Naponként nagyhangon, ragyogó pompával énekeljük a Magnificatot, de igazi értelmét és mondanivalóját egyre inkább agyonhallgatjuk. Az Ige azonban kőszálként megáll. Ha Isten cselekedeteit nem tanítjuk és nem tesszük magunkévá, szó sem lehet akkor istentiszteletről, Izráelről, kegyelemről, irgalmasságról, Istenről, még ha a templomban holtrafáradnánk is az éneklésben és harangozásban, s a világ minden kincsét fel is áldoznánk. Kétségtelen, hogy Isten ilyesmit nem parancsolt, s ezért kedvét se leli bennünk.

Csak az Istennek szolgáló Izráelnek válik javára Krisztus emberré létele, ez az Ő kedves népe, értük lett emberré, hogy őket a sátán, bűn, halál, pokol hatalmától megváltsa és bevigye őket az igazságba, örök életbe és üdvösségbe.

Az énekben szereplő "felvette" kifejezés ezt jelenti, amint Pál is mondja Tit.2,14-ben: "Krisztus önmagát adta érettünk, hogy tisztítson önmagának kiváltképpen való népet. Péter is így ír I.2,9 -ben: "Ti pedig választott nemzetség, szent nemzet, királyi papság vagytok."

Ez az Isten kikutathatatlan irgalmasságának gazdagsága, amelyben nem érdemeinkért, hanem pusztá kegyelemből részesültünk. Mária ezért mondja: Megemlékezett az Ő irgalmasságáról, nem pedig azt, hogy megemlékezett a mi érdemeikről és méltó voltunkról. Rászorultak voltunk, de egészen méltatlanok. Isten dicsérete és magasztalása innen fakad és dicsékvésűnknek és kérdésvésűnknek ezért kell elnémulnia. Saját irgalmaságán kívül semmi mást nem talált, ami Őt megindíthatta volna, s csupán csak ezt a nevét (Irgalmas) akarta velünk megismertetni.

De vajon miért hangsúlyozta azt, hogy megemlékezett, nem pedig azt, hogy rátekintett az Ő irgalmasságára? Azért, mert megígérte, amint a következő vers mondja. Sokáig késedelmeskedett, azt a látszatot keltve,

mintha megfélemedezett volna róluk, mint ahogy cselekedetei általában úgy tűnnek fel, mintha megfélemedkeznék rólunk.

Eljövetelekor azonban felismerték, hogy Ő nem feledkezett meg, hanem szüntelenül azok megvalósítására emlékezett.

Tény és való, hogy az Izráel szó csak a zsidókat jelenti, nem pedig minket pogányokat, de mivel ezek Őt nem fogadták be, egyeseket kiválasztott közülük, hogy az Izráel névnek eleget tegyen, s a továbbiakra szellemi Izráelt szervezett magának. Ezt I. Móz. 32, 25-ben szemlélteti, amikor a szent ősatya Jákób az angyallal tusakodott, s a csípője forgócsontját kifecamította; ezzel arra akart rámutatni, hogy gyermekei ezután ne testi leszármazásukkal dicsekedjenek, mint a zsidók, ugyanakkor új nevet is kapott, hogy ezután az ősatya Izráelnek neveztesse, aki nemcsak mint Jákób, a test szerint, hanem mint Izráel, a szellemi utódok ősatya is egyúttal.

Ezt fejezi ki az Izráel szócska, ami annyit jelent: Isten ura. Magasztos szent név, amely azt a nagy csodát foglalja magában, hogy az ember kegyelem által szinte Istennel rendelkezhet, úgyhogy Isten azt teszi, amit az ember akar. Amint láttuk Krisztusban a keresztyénség olyan eggyé lett Istennel, mint menyasszony és vőlegény, úgyhogy a menyasszonynak joga és hatalma van a vőlegény testéhez, és mindenéhez, mindez hit által történik. Az ember azt teszi amit az Isten akar, az Isten viszont azt, amit az ember akar; vagyis Izráel Istenhez hasonló és hatalmával bíró ember, aki Istenben, vele és általa, mint Úr mindeneiket megcselekedhetik és megtehet. Ímé, ezt jelenti Izráel. Sar urat, fejedelmet jelent, el jelentése Isten, a kettő összetétele a héber Izráel szó. Istennek ilyen Izráelre van szüksége, ezért amikor Jákób az angyallal győztesen tusakodik, így szólt hozzá: Izráel legyen a neved, mert ha megküzdöttél Istennel, az emberekkel szemben is erős tudsz lenni. Sokat lehetne erről beszélni, mert Izráel ritka mélységes misztérium (titokzatosság).

"Amiképpen szólott volt a mi Atyánknak Ábrahám
iránt és az ő magva iránt mindörökké!"

Porba hull itt minden érdem és elbizakodottság, s egyedül Isten kegyelme s irgalmassága magasztaltatik fel, mert nem érdemeiért vette fel Isten Izráelt, hanem az Ő ígéreteért. Pusztá kegyelemből tette ígéretét, pusztá kegyelemből tartotta is azt meg. Ezért mondja Szt.Pál Gal.3,17-ben, hogy Isten négyszáz évvel a mózesi törvényadás előtt ígéretet tett

Ábrahámnak, hogy azzal senki se dicsekedhessék és ne mondhassa, hogy ezt a kegyelmet és ígéretet a törvény által, vagy a törvény cselekedeteivel érdemelte ki és nyerte el. Ugyanezt az ígéretet dicséri és magasztalja itt az Istenanya és Isten emberré lételének művét az Ábrahámnak tett isteni, kegyelmes, minden érdemet kizáró ígéretnek tulajdonítja.

Isten Ábrahámnak tett ígéretét főképpen I.Móz.12,3. és 22,18-ban találhatjuk, de sok más helyen is találunk rá utalást a következőképpen: Megesküdtem, hogy megáldatnak a te magodban a föld minden nemzetségei vagy népei. Isten e szavait Pál és minden próféta sokra értékeli. Mert ezzel az ígéssel tartatott meg és nyert üdvösséget Ábrahám minden utódjával együtt és még mi magunk is ezáltal kell, hogy üdvözlünk, mert ez Krisztust a világ üdvözítőjét rejt magában és ígéri. Ez jelenti Ábrahám keblét (Luk. 16,22.) ahova a Krisztus születése előtt üdvözültek, kerültek s ezen ígék nélkül senki sem üdvözült, ha minden jócselekedetet is megtett volna. Hadd lássuk csak ezt.

Istennek ezekből az ígéből legegyszerűbben is az következik, hogy Krisztuson kívül az egész világ bűnben, kárhozatban és átok alatt van minden tettével és tudásával együtt.

Ha tehát azt mondja, hogy nem néhány, hanem minden nép megáldatik Ábrahám magvában, akkor ez azt jelenti, hogy Ábrahám magva nélkül egyetlen nép sem áldatik meg. Isten ezt az áldást teljes komolysággal, szent esküvessel csak úgy ígérhette, hogy az átok előtt már az áldás is megvolt. Ebből a kijelentésből a próféták gazdag következtetéseket vontak le, így pl. azt, hogy minden ember gonosz, semmirekellő hazug, hamis, vak, egyszerűval istentelen, úgyhogy nem valami nagy dicsőség az, ha az Írás valakit embernek nevez. Mert Isten szemében ez a név nem jelent többet annél, mintha a világban valakit hazugnak, hűtlennek mondanak: Ádám bűnesetében annyira megromlott az ember, úgy hogy átok alatt született és az egyenesen természetévé és lényévé lett.

Másodszor az is következik ebből, hogy Ábrahámnak ez a magva nem születhetik természetes úton, férfitől és asszonytól, mert ez a születés átkozott gyümölcsöt teremhet, amint éppen az imént mondtunk. Ha tehát Isten szava és esküvése szerint az egész világnak Ábrahám magva által kell megváltatnia az átoktól és megáldatnia, akkor ennek a magnak már előzetesen áldottnak, az ilyen átoktól érintetlen és szeplőtelen, csupa kegyelemmel és igazsággal teljes áldásnak kell lenni. Isten viszont Aki nem hazudhat, esküvel ígéri, hogy ez Ábrahám természetes magva létszen, va-

gyis természetes, valóságos gyermek, akkor ennek a magnak Ábrahám testéből és véréből született valóságos természetes embernek kell lennie.

E kettő, az Ábrahám természetes testéből és véréből való származás és mégsem férfiútól és asszonytól való születés ellentétben van egymással. Isten ugyanis azért használja a "te magod" nem pedig a "te gyermeked" kifejezést, hogy egészen világossá és félreérthetetlené váljék, hogy az ő természetes testéről és véréből van szó, amilyen a mag.

Tudjuk, hogy a gyermek lehet nem természetes származású is, (örökbe fogadott). Hogy találjuk meg itt a megoldást, hogy Isten szavai és esküje ellentétes dolgok ütközésében is igaz maradjon.

Isten maga oldotta ezt meg; Ő meg tudja tartani ígéreteit, ha a beteljesedés előtt nem is tudja azt felfogni senki ember fia. Igéje és műve megértéséhez ezért nem logikus gondolkodásra, hanem szabad, tiszta hitre van szükségünk. Íme miként oldja meg ezt a két ellentétet: Magot ad Ábrahámnak, természetes fiút, egyik leányától, a szeplőtelen szűz Máriától, férfi beavatkozása nélkül, a Szentszellemtől. Itt nem állott fenn az átok alatt levő természetes fogantatás és születés, nem is érinthette ezt a magot: Ábrahám természetes magva itt mégis éppúgy jelen van, mint Ábrahám többi utódjában. Íme ez az Ábrahám áldott magva, akiben az egész világ megszabadul átkától. Mert aki ebben a magban hisz, hozzá könyörög, Róla bizonyosságot tesz és rajta csüng, annak megbocsáttatik minden átok és részes minden áldásban Isten szava és esküje szerint: a te magodban áldatnak meg a föld minden népei, vagyis mindenki aki áldásra hivatott egyedül, kirázólag csak ezen mag által és semmiféle más úton nem áldatik meg. Íme ez az Ábrahám magva, aki nem egyik fiától, amint a zsidók minden időben várták és remélték, hanem egyik leányától, Máriától született.

A nyájas anya most erre a magra gondol, amikor ezt mondja, hogy felvette Izráelnek ügyét, amit Ábrahámnak és az ő magvának ígért; bizonyára látja, hogy az ígélet benne teljesedett. be. Ezért mondja, hogy pusztán irgalmasságára való emlékezése miatt teljesítette be ígéletét, vette fel Izráelt, beváltotta szavát. Itt ismerhetjük fel az evangélium alapját, miért irányul minden tanítás és igehirdetés a Krisztusban való hitre és Ábrahám kebelére. Nincs más kiút és mentség, csak a hit, amely az áldott magot megragadja.

Bizony az egész Szentírás Isten esküjén függ, mert a bibliában minden Krisztusért van. Láthatjuk továbbá, hogy az ótestamentumi atyák és a szt. próféták hite és evangéliuma ugyanaz mint a mienk, amint Pál is

mondja I. Kor. 10,1-ben: "Mert mindnyájan Istennek esküvel tett kijelentésében és Ábrahám kebelén maradtak erős hittel, így tartattak meg." csak azzal a különbséggel, hogy a jövődő megígért magban hittek, mi pedig már a megadottban, a megjelentben hiszünk. Mindez tulajdonképpen az ígéretnek egy igazsága, tehát egy a hit, egy a Szellem, egy a Krisztus, egy az Úr most és mindörökké, mint Pál Zsid.13,8-ban mondja.

A zsidók számára adott későbbi törvényadás azonban nem ennek az ígéretnek megfelelően adatott, hanem azért történt, hogy a törvény világosságánál minél jobban felismerjék átkozott természetüket s csak annál forróbban, bensőségebben vágyakozzanak a megígért mag áldása után; ezt az előnyt kapták a világ minden pogányával szemben. Ők azonban visszaélve az előnnyel, hátránnyá tették azt, a törvényt önerejükől akarták betölteni, ahelyett, hogy általa nyomorult átokalattiságukat felismerték volna; ezel maguk tették be a kaput, úgyhogy a magnak el kellett múlni tőlük és ők kitartanak ma is amellet: adja Isten, hogy ne sokáig Ámen.

Ezért küzdött velük minden próféta. Mert a próféták nagyon jól látták a törvény célját, hogy t.i. megismerjük általa átkozott természetünket és megtanuljuk Krisztust segítségül hívni. Ezért vetették el a zsidók "jó cselekedeteit" és "életét", mert nem ezen a vágányon haladt. Azért gyűlölték meg a prófétákat és ölték meg őket, mert azok elvetették az istentiszteletet, jó cselekedeteket és jó életet; így tesznek minden időben a képmutatók és a kegyelemben nem részesült "szentek".

Erről sokat lehetne beszélni. Amikor Mária azt mondja: "Az ő magva iránt mindörökké", az örökkévalóság úgy értendő, hogy ez a kegyelem Ábrahám nemzetségében, v.i. a zsidókban attól kezdve az ítélet napjáig tart. Ha ugyanis a nagy többség meg is keményedett, mégis mindenkor voltak — bármilyen kevesen is — akik megtértek Krisztushoz és benne hittek. Mert Istennek ez az ígérete nem hazudik, hogy Ábrahámnak az ő magvának tett ígéret nem egy évig, sem ezer esztendeig, hanem örökké tart, nemzedékről nemzedékre, szüntelenül.

Azért nem kellene a zsidókkal olyan durván bánni, mert sok köztük a leendő keresztyén, s naponként lesznek közülük keresztyének. Ráadásul az az ígéret, hogy Ábrahám magvában mindenkor lesznek keresztyének, akik az áldott magot felismerik, egyedül az övék nem pedig a miénk, pogányoké. A mi ügyünk az ígéret nélküli, pusztá kegyelmen fordul meg, ki tudja hogyan és mikor. Az lenne a helyes eljárásunk, ha keresztyén módon élnénk, s őket szeretettel Krisztushoz vezetnénk. Kinek volna

kedve keresztyénné lenni, amikor azt látja, hogy a keresztyének milyen keeresztyénierlenül bánnak emberekkel? Drága keresztyének, ez így nem megy. Szeretettel meg kell nekik mondani az igazságot, ha ez nem kell nekik, hagyj ott őket. Hány, de hány keresztyén van aki Krisztust semmibe veszi, szavára nem hallgat, rosszabb a pogánynál és zsidónál is. Mégis békén hagyjuk őket, talpukat nyaljuk, majdhogynem bálványként imádjuk.

Ezt most nem fejtegetjük tovább, hanem kérjük Istent, adja meg, hogy helyesen értjük a Magnificatot, hogy ez ne csak világítson és szóljon, hanem testünkben-lelkünkben égjen és éljünk. Ezt adja meg nekünk Krisztus az ő drága anyja, Mária könyörgéséért és kedvéért.

Ámen.

Felelős kiadó: Takács János
Készült a Propeller KFT Nyomda részlegében Szeged
1989